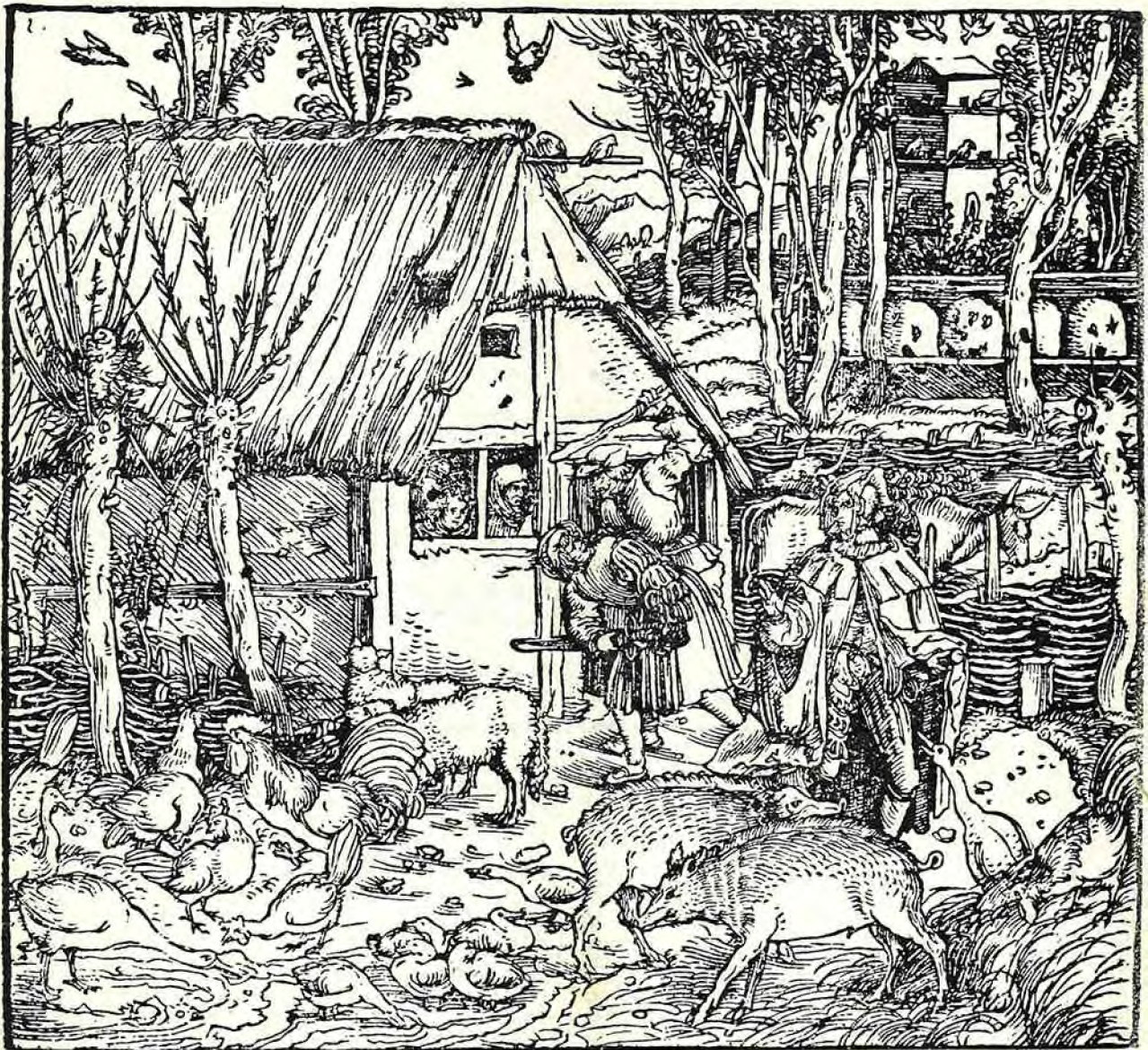

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Versijnt maandelijks - Jaargang 78 - No. 12 december 1976

GESCHENKEN voor de komende FEESTDAGEN.

Het BIJENHUIS heeft leuke geschenken voor de maand december welke allemaal uit voorraad zijn te leveren.

NIEUW

NIEUW

NIEUW

Honing-automaat voor tafelgebruik. Een handig apparaat wat op geen enkele ontbijttafel mag ontbreken. Verkrijgbaar in drie uitvoeringen variërend in prijs van f 8,50, f 18,50 en f 28,50.

Met ingang van januari a.s. zijn bij het BIJENHUIS ook diverse ZADEN verkrijgbaar van nectar- en stuifmeelgeven- de gewassen. Het vanouds bekende BOEKWEITZAAD zal dan ook weer verkrijgbaar zijn, maar ook Phacelia, Borago, Zomerraapzaad, Korenbloem en vele andere soorten. Zie hierover onze mededelingen in het januarinummer.

STROPDASSEN met bij in drie tinten BRUIN, GROEN en BLAUWGRIJS voor f 14,50 per stuk.

VERZILVERDE LEPELTJES MET HET VERENIGINGS-EM- BLEEM AAN DE STEEL f 15,50.

ANSICHTKAARTEN van het BIJENHUIS 50 ct. per stuk, bij 25 stuks f 7,50.

2-raams OBSERVATIEKAST met ruiten. Voor voorlichting en demonstratie f 110,—.

Verder een keur van bijenboeken als :

HET GROTE BIJENBOEK van R. P. Groenveld 2de druk, f 27,50

DE WONDERBAARLIJKE BIJENSTAAT, van Nils Gonnert, in kleur, ledenprijs f 29,50.

BIJENHOUDEN door Thijs Vriendts f 16,50.

BIJEN - HONING - GEZONDHEID door Edmund Herold f 29,50

BIJENHOUDEN met SUCCES door H. van Gooi f 22,75.

ZO LEVEN DE BIJEN, kinderboekje f 7,50.

MET INGANG VAN HEDEN ZIJN ALLE PRIJZEN GENOEMD in onze PRIJSLIJST 1976 ver- hoogd met de STIJGING van de B.T.W. namelijk met 2 PROCENT.

ALLE PRIJZEN AF ONS BIJENHUIS.

Het BIJENHUIS is des morgens geopend op de zaterdagen 18 december 1976, 9 jan. 1977 en 23 jan. 1977.

VERDERE VERKOOPADRESSEN :

Tegen een geringe prijsverhoging (bijdrage in de vrachtkosten) zijn onze artikelen ook ver- krijgbaar bij de afdelingsdepots:

Boerenbond Neerbosch-Hees, St. Agnietenweg 6, Nijmegen.

Afd. Bunnik/Houten, B. Th. Barten, Koningslaan 23, Bunnik, telefoon 03405 - 17 42.

S. G. v. d. Esschert, Spreeuwenweg 45, Apeldoorn, telefoon 055 - 23 67 79.

Ook 's avonds geopend.

Afd. Velsen en omstreken, H. S. Homburg, Velsersduinweg 165, IJmuiden.

Telefoon 02550 - 2 15 30.

Depot Achterhoek, B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Helle. Telefoon 05736 - 4 79.

Afd. Epe, CoOp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, Epe, Telefoon 05780 - 23 17.

BIJENHUIS-WAGENINGEN

GRINTWEG 273

Algemene Bank Nederland-Wageningen

rekening nr. 53.90.42.900

Postgiro 823276

(Bijenhuis)

Telefoon 08370 - 1 28 63

BIJ ONZE OMSLAGFOTO

Deze maand een reproductie van een hout- snede voorkomende in een in 1583 in Frankfurt uitgegeven duitse vertaling van het boek van Petrus de Crescentris over het landleven. De kunstenaar heeft wel zijn best gedaan het hele boerenbedrijf op één afbeelding bijeen te bren- gen. Tot het tijdsbeeld behoren schijnbaar ook de twee gewapende lieden bij de deur, waarvan er een zijn zwaard trekt, terwijl de met een knuppel gewapende boer tot de tegenaanval overgaat. Vrouw en kind kijken angstig toe.

INHOUD VAN DIT NUMMER

Wij kiezen straks een nieuwe voorzitter	blz.
Nosema-onderzoek	187
Oogst en dracht	191
Opleidingscursus Leraar Bijenteelt	191
Verslag symposium Nosema	192
Raamwerk	192
Oorlog op de Veluwe	194
Heidebrand in „De Mossel“	195
Koninginneteelt in België	198
Van larve tot imago	199
Jaaq kieps	201
Kerstpuzzel	201
Afdelingsberichten	204
Inhoud 1976	205
	208

WIJ KIEZEN STRAKS EEN NIEUWE VOORZITTER!

In de laatste H.B.-vergadering heeft het H.B. overeenkomstig het bepaalde in art. 8 sub. 3 van de statuten een voordracht opgemaakt voor de verkiezing van een voorzitter. Na ampele overwegingen heeft men de aanvankelijke opzet te komen met een alfabetische voordracht, laten varen. Het opstellen van een alfabetische voordracht betekent dat het H.B. tot uitdrukking wenst te brengen geen voorkeur te hebben voor een van de voorgestelde kandidaten. De thans door het H.B. geformeerde definitieve voordracht houdt in dat het H.B., vanzelfsprekend zonder te willen treden in het recht van de algemene vergadering, vastgelegd in hetzelfde artikel van de statuten, om geheel vrij en onafhankelijk haar keuze te kunnen bepalen, meent de kandidaten, in de rangorde waarin zij zijn voorgedragen, te moeten aanbevelen.

De voordracht luidt:

1. De Hr. Drs. P. C. Muntjewerf, Nekkerweg 66B, Midden-Beemster;
2. De Hr. J. J. Speelziek, Boszichtlaan 27, Apeldoorn;
3. De Hr. M. W. v. d. Meulen, Februariplantsoen 2, Sliedrecht.

Teneinde de leden die genoemde heren niet kennen enige achtergrondinformatie te verschaffen had uw redacteur een vraaggesprek met hen. Wij spraken allereerst met Drs. Muntjewerf.

Red. Mijnheer Muntjewerf, is u bereid om ten behoeve van onze lezers iets van uw particuliere omstandigheden te vertellen?

M. Natuurlijk. Ik ben 55 jaar, gehuwd en wij hebben 3 zoons van resp. 24, 21 en 17 jaar.

Red. En wat ons vanzelfsprekend bijzonder interesseert is uw imkersloopbaan. **M.** Ik heb van mijn 12de jaar geïmkerd met onderbrekingen wegens woon- en werkomstandigheden. Als curiositeit heb ik altijd de correspondentie uit die eerste jaren bewaard, gevoerd met de toenmalige alg. secr. de Heer Joustra (de Hr. M. komt ter tafel met een briefkaart gedateerd 8 nov. 1935 en geadresseerd aan „Jongenheer P. Muntjewerf Jzn.”) In 1965 ben ik naast tuinieren als hobby opnieuw begonnen met de imkerij. Ik heb toen gekozen voor de Langstrothkast.

Red. Ik meen te weten dat u ook in het dagelijks leven nauw bij de agrarische wereld betrokken is. **M.** Ja, inderdaad, dat brengt mijn werkkring, mee. Mijn opleiding ging al in die richting. Na de middelbare school heb ik een middelbare landbouwschool gevolgd en verschillende cursussen waaronder middelbaar Staathuishoudkunde. Op latere leeftijd ben ik in mijn vrije tijd economie gaan studeren aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In 1962 studeerde ik af.

Red. Zonder onbescheiden te willen zijn zou ik willen vragen wat uw huidige functie ongeveer inhoudt. **M.** Momenteel ben ik adj. directeur Akkerbouw en Tuinbouw bij het Min. van Landbouw en Visserij. Het terrein van mijn ambtelijke activiteiten bestrijkt de Landbouwvoorlichtingsdienst en het praktijkonderzoek.

Red. Men zou u een agrarisch werker in breder verband kunnen noemen. Dat temeer omdat ik heb horen verluiden d'at u ook veel in het buitenland hebt gewerkt. **M.** Dat is in zoverre juist dat ik na 1960 ongeveer 6 jaar in het buitenland aan verschillende projecten heb meegewerkt, grotendeels voor de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties. Ik verbleef daarvoor op Cyprus en Taiwan en in Luxemburg, Tanzania, Hongarije en op Jamaica.

Red. Gezien uw ervaring zal het leiding geven aan een vereniging als de onze voor u wel geen moeilijkheden opleveren. **M.** Ook op het verenigingsgebied heb ik wel enige ervaring opgedaan. Ik ben nu bijna 10 jaar voorzitter van het bestuur van de Volkshogeschool te Bergen (N.H.). Het zal u ook niet verbazen dat ik lid ben van de Vereniging tot Behoud van Natuur-

monumenten en van de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde.

Red. Ik zou nog graag even terug willen komen op uw imkersactiviteit. **M.** Ik ben van 1965 af lid van de afd. Beemster. Wat de praktische imkerij betreft werk ik samen met de ervaren en naar ik dacht bekende imkers Koeman en Groot van de afd. West-Friesland. Het bijhouden is voor mij een hobby en ik had niet direct ambitie voor een bestuursfunctie. Mijn verkiezing tot H.B.-lid was voor mij eigenlijk een verrassing. Nu ik feitelijk A. heb gezegd dien ik ook B. te zeggen.

Red. Als u het zo ziet hebt u zich waarschijnlijk ook een voorstelling gemaakt wat er in de toekomst in de vereniging zou moeten gebeuren. Zoudt u daarop uw visie willen geven?

M. Natuurlijk heb ik daarover, ook al voordat deze kandidatuur aan de orde kwam, mijn gedachten wel eens laten gaan. Er zijn naar mijn mening een aantal programmapunten die door het bestuur verder moeten worden geëntameerd en gecoördineerd. Een bestuur kan dit m.i. niet alleen doch zou krachtig moeten bevorderen dat vele leden daaraan actief medewerken. Dit zou ook het bestand aan potentiële deels ingewijde bestuursleden sterk vergroten. Naar mijn overtuiging zijn er voldoende deskundigen op allerlei terrein in onze vereniging, die de capaciteiten hebben en waarschijnlijk spontaan willen deelnemen in tijdelijke en meer permanente werkgroepen om het bestuur te adviseren **en** bij te staan in zaken als b.v.:

- modernisering van de ledenadministratie;
- aanpassing van statuten en huishoudelijk reglement;
- lay-out, advertentie-acquisitie en bijdragen voor het maandblad;
- coördinatie cursuswerk; opleiding leerkrachten;
- advisering praktijkonderzoek;
- deelname in ontwikkeling van projecten van fundamenteel- en praktijkonderzoek;
- verbetering van de nederlandse bij door selectie en koninginnteelt;
- verbetering van de nederlandse bijenweide door een stelselmatige benadering van daarop invloed hebbende instanties.

Red. Dat is wat men noemt een ambitieus programma. Ik dank u hartelijk voor dit onderhoud en wens u veel succes.

Ook met de Heer Speelziek, die overigens door tal van oorzaken bij de redactie en het dagelijks bestuur lang geen onbekende is, hadden we nog een gesprekje. De Hr. Speelziek is 54 jaar,

geboren in Ede, in het hart van de veluwse heide-imkerij en woont thans in Apeldoorn.

Red. Zoudt u iets willen vertellen over de wijze waarop u tot de bijenhouderij is „bekeerd”. **S.** Dat is geloof ik gewoon een geval van erfelijke belasting. Al veel vroeger waren er imkers in mijn familie en de heerlijke, zuiver wit verzegelde heideraathoning van destijds werd toen al zeer gewaardeerd. Mijn eerste bezoek, als belangstellende, aan de veenendaalse bijenmarkt dateert van voor de oorlog. Het was in zoverre geen succes dat ik drie dagen goed ziek ben geweest van de opgelopen bijensteek.

Red. Het is mij bekend dat u, mede als gevolg van uw beroep, nog al wat in het buitenland hebt kunnen rondkijken. **S.** Ja, als overste van de Technische Dienst, werkzaam bij de Staf van het „Legerkorps Logistiek Commando” te Apeldoorn heb ik nog al veel in het buitenland vertoefd. Daardoor was in o.a. in Indonesië, de Verenigde Staten en Engeland. Het gebied van de Lunenburger Heide ken ik even goed als de Veluwe. Op 31 december 1977 zal ik de militaire dienst verlaten met functioneel leeftijdsontslag.

Red. Zullen we nog even teruggaan naar het buitenambtelijk gebied, temeer daar u binnen afzienbare tijd „vrij man” zult zijn? **S.** Naast enthousiast imker ben ik een even enthousiast „caravannee” wat mij veel interessante contacten op bijengebied in verschillende landen heeft opgeleverd. Verder geloof ik dat ik mijzelf gerust een „doe-het-zelver” mag noemen. Ik beoefende met veel animo verschillende takken van sport, maar wat dat betreft begint de leeftijd een duchtig woordje mee te spreken. Zoals vele natuurliefhebbers ben ik ook nog amateur fotograaf en poog met meer of minder succes natuur- en bijenleven in dia's en foto's vast te leggen.

Red. Wij zijn benieuwd te horen of er bij dit alles nog tijd voor het bijenbedrijf overblijft? **S.** Ik dacht dat het nog wel een beetje meeviel. De praktische imkerij beoefen ik thans onge-

veer 15 jaar en ik ben 12 jaar lid van de vereniging. Op het ogenblik ben ik voorzitter van de afd. Apeldoorn, waarvan het ledental opnieuw het magische getal 100 is gepasseerd. Ik ben tevens „Leraar Bijenteelt" nadat ik al eerder het diploma „Practisch Imker" had behaald. Dit geeft mij de bevoegdheid cursussen voor beginners en gevorderden te geven, wat ik dan ook graag en met overtuiging doe. Daarnaast verzorg ik in het gebied grenzende aan mijn woonplaats nog lezingen en voordrachten.

Red. De ervaring leert dat bij mensen die zich actief in het verenigingsleven storten, de eigen bijenstal nog al eens in het gedrang komt. Is dat bij u ook het geval? **S.** Het imkeren is voor mij een hobby. Ik heb daarom het aantal volken beperkt tot vijf, waaronder één gehuisvest in een z.g. "klotzbeute". Daardoor kan ik aan mijn volken alle aandacht besteden die zij nodig hebben. Ik ben trouwens van mening dat de hele imkerij steeds meer de kant van de vrije tijdsbesteding zal uitgaan. De beroepsimker, die uitsluitend van de opbrengst van honing en was moet leven, is al vrijwel verdwenen en ook het aantal nevenbedrijfsimkers wordt steeds kleiner.

Red. Hoe ziet u de functie van algemeen voorzitter? **S.** Dat is geen eenvoudige vraag. Ik heb n.l. nimmer naar een hoofdbestuursfunctie gestreefd. Mr. van Rappard heeft mij op de imkersdag te Epe gevraagd of ik mij eventueel voor de functie van alg. voorzitter beschikbaar wilde stellen. Na aanvankelijke aarzeling heb ik daarin later toegestemd. Een van de belangrijke redenen daarvoor was dat ik na mijn a.s. pensionering over voldoende vrije tijd voor een behoorlijke vervulling van deze functie kan beschikken. Ik zie n.l. heel goed in dat het bekleden van het voorzitterschap van een vereniging als de onze geen sinecure of erebaantje is. Ik ben me ook wel bewust dat er „rond elke bijengemeenschap altijd wespen aanwezig zijn". Ik ervaar dat dan ook min of meer als een uitdaging.

Red. Dat is voor tweeërlei uitleg vatbaar. De uitdaging kan zich richten op de strijd om de steun van de kiezers (leden) iets waarmee wij in het huidige bestel dagelijks in binnen- en buitenland worden geconfronteerd. Ik denk niet dat dit uw bedoeling is. De uitdaging kan ook daarin zitten dat men gedwongen wordt naar zijn beste vermogen datgene te geven wat de functie vraagt. **S.** Ik dacht inderdaad in de laatste richting. Ik zou het op hoge prijs stellen indien mij deze eervolle benoeming te beurt zou vallen. Desalniettemin wil ik met nadruk opmerken dat de vereniging met een verkiezing

van de Hr. Muntjewerf, die ik redelijk goed ken, m.i. zeer gelukkig zal zijn.

Red. Hartelijk dank, mijnheer Speelziek, voor dit gesprek. Hoewel uit uw laatste opmerking blijkt, dat u zich bepaald niet verongelijkt zult voelen als u niet wordt gekozen, wensen wij u toch graag veel succes.

Ten slotte vonden wij de Heer M. W. v. d. Meulen, wonende te Sliedrecht, bereid ons enkele gegevens te verschaffen.

Red. Mijnheer v. d. Meulen, wij kennen elkaar al verscheidene jaartjes uit het H.B. Ik kan dus rustig uit eigen wetenschap stellen dat u overkomt als een rustig en zeer evenwichtig mens met een bezonnen oordeel, wel overwogen in uw uitspraak, maar bepaald niet bang als u dat noodzakelijk acht kort en bondig uw mening te zeggen.

Populair uitgedrukt „Recht voor zijn raap". Toch zoudt u mij verplichten met wat meer persoonlijke gegevens. **v.d. M.** Ik ben 52 jaar, gehuwd en wij hebben twee kinderen. Geboren ben ik in Appelscha (Fr.) en ik heb achtereenvolgens gewoond en deels gewerkt in Assen, Haaksbergen, Drachten, Rijswijk (Z.H.) en ten slotte in Sliedrecht. Ik heb een opleiding gehad als ingenieur op H.T.S. niveau en ben thans directeur van Gemeentewerken in mijn woonplaats.

Red. U heeft ook het voorzitterschap van de vereniging „Vrienden van Ambrosiushoeve" op u genomen. Vervult u daarnaast nog functies in het verenigingsleven? **v.d. M.** Buiten de imkerij ben ik nog secretaris van de afd. Zuid-Holland van het „Nederlands Instituut van Directeuren en Ingenieurs van Gem. Werken".

Red. En binnen de imkerij? **v.d. M.** Naast het lidmaatschap van het H.B. voor de groep Zuid-Holland en mijn activiteiten voor de „Vrienden van Ambrosiushoeve" ben ik een aantal jaren secr.-penningmeester en daarna penningmeester van de afd. Dordrecht en Omstreken van

onze vereniging. Overigens voel ik me een middelmatig imker met hooguit een vijftal volkjes om wat honing te verzamelen voor eigen gebruik en voor de jaarlijkse bijenmarkt in Dordrecht.

Red. De beide andere kandidaten hebben een indruk gegeven hoe zij over het voorzitterschap

denken. Zoudt u daarover ook iets willen zeggen? **v.d. M.** Bespiegelingen over de toekomst van onze vereniging zou ik niet willen houden of het zou al moeten zijn: Voortzetten van het huidige beleid, doch blijven „inspelen” op alle veranderingen en wijzigingen van standpunten om ons heen in het belang van de verdere uitbouw van onze vereniging.

Mede naar aanleiding van het a.s. aftreden van onze voorzitter plaatsen wij hierbij een opname uit een bestuursperiode van ongeveer vijftig jaar geleden. Van I.n.r. de HH. G. v. d. Brink, Bennekom; B. Wigman, Lunteren; Mr. F. A. Ebbinghe Wubben, Lent; H. Ch. Versteeg, Apeldoorn; H. A. Beil, Dinxperlo; S. A. de Visser, Kruiningen; S. A. Frankenhuis, Rijswijk (Z.H.) en J. A. Joustra, Amersfoort. Mr. F. A. Ebbinghe Wubben, kantonrechter te Lent (O.B.) sinds

1925 lid van het H.B. en sinds 1 jaar alg. voorzitter overleed in februari 1937. Onze huidige voorzitter nam, na zijn benoeming in de A.V. van 31 mei 1937 het roer over. De HH. G. v. d. Brink, H. Chr. Versteeg en S. A. de Visser vormden toen met zes anderen het Hoofdbestuur. De Hr. Joh. A. Joustra was inmiddels secretaris-penningmeester-redacteur der vereniging geworden. De HH. B. Wigman, H. A. Beil en S. Frankenhuis zijn H.B.-leden uit een vroegere periode.

OFFICIELE MEDEDELINGEN

UV itee ~

teel" p/lause Kem4i4se4"

ei" eei Vocivij,oe45 NZetvw1,441.

Contributieafdracht 1977

Mogen wij de afdelingen nog even attenderen op een tijdige afdracht van de contributie voor het jaar 1977? U weet het dat dit voor de Kerstdagen binnen moet zijn bij het Bijenhuis, met de volledig ingevulde ledenlijst. Alleen de ledenlijst is dus niet voldoende want pas als het geld binnen is is de zaak in orde. Willen de leden dus tijdig de contributie aan hun afdelingspenningmeester voldoen? Anders ontvangen deze leden in jan. 1977 geen Groentje meer. Konden we in ons vorig nummer vermelden dat de afdeling Lemmer de eerste was met de contributieafdracht, als 'goede tweede' kunnen we de afdeling Rijssen vermelden. Willen ook de verspreide leden hun contributie voor bovengenoemde datum voldoen? C.P.

Helpt u mee aan het Nosema-onderzoek?

Momenteel zijn de H.B.-leden bezig diverse Nosema werkgroepen in den lande te formeren. Afdelingen en leden zullen hier zeer binnenkort over benaderd worden om aan dit onderzoek mede te werken. In samenwerking met de hiervoor aangestelde onderzoeker op de Proefbijenstand in Hilvarenbeek zullen deze werkgroepen dan gaan werken. Ook Ir. Pettinga heeft hierbij zijn medewerking toegezegd. Onderzoek, voorlichting en praktijk gaan dan samen deze zaak aanpakken. Het is ons aller belang. C.P.

Wijziging tarief Speurbijtjes

Met ingang van 1 januari 1977 is het tarief van onze kleine advertenties de zgn. Speurbijtjes gewijzigd. De eerste 20 woorden zijn f 6,50 elk woord meer 35 ct. Bij elf x plaatsen van dezelfde tekst 10% korting. Betaling van Speurbijtjes à contant of bij vooruitbetaling of een girokaart of betaalcheque bijsluiten. C.P.

De E.E.G. en de bijensuiker

We ontvingen een brief van de C.O.P.A. met betrekking tot de verdeling van de toegewezen steun voor dit jaar, waarover wij u in het jan.no. nader zullen inlichten, gezien het feit dat nog niets definitief is geregeld. Van meer belang is dat wij u reeds nu in kennis stellen van een persbericht over het behandelde in de Raad van E.E.G. Ministers, luidende: „Aan het eind van de Raadszitting kondigde de Commissie steunmaatregelen aan voor de houders van

bijenvolken. Voor het jaar 1977 zal een hoeveelheid suiker in gedenatureerde vorm ter beschikking worden gesteld. Voor dit jaar is dit niet goed meer mogelijk. Daarom is voor 1976 tot een financiële vergoeding besloten, die via de ministeries van Landbouw onder de houders van bijenvolken verdeeld zal worden."

Nieuws van de Vrienden van Ambrosiushoeve

Op 2 oktober 1976 hield de vereniging zijn eerste algemene ledenvergadering in Hilvarenbeek.

In zijn openingswoord deelde de voorzitter mede niet tevreden te kunnen zijn over het aantal leden (ca. 100) t.o.v. het totaal aantal imkers in Nederland (ca. 10.000).

„Indien we wat voor de Proefbijenstand willen bereiken moeten we er nog veel leden bijkrijgen, pas dan kunnen we wat bereiken" aldus de voorzitter.

In de vergadering werden de volgende besluiten genomen:

- het huishoudelijk reglement werd vastgesteld,
- de jaarverslagen van secretaris en penningmeester werden goedgekeurd,
- de contributie werd voor de komende twee jaar op f 20,— gesteld,
- de bestuursleden werden allen herkozen.

Uit de vergadering kwamen veel voorstellen:

- propagandisten aanstellen in afdelingen,
- geïnteresseerden (aanvankelijk gaven ongeveer 200 personen) blij van belangstelling bij een opiniepeiling voor de oprichting van onze vereniging) benaderen via een persoonlijk schrijven,
- Ambrosiushoeve in brede belangstelling brengen,
- Wat wordt er gedaan aan het 25-jarig bestaan van de Proefbijenstand nadat het eerste officiële contact met het Stichtingsbestuur van Ambrosiushoeve geweest is?
- Folder maken ter algemene verspreiding over het doel en werk op Ambrosiushoeve,
- Op te organiseren werkdagen zijn ook niet-leden welkom,
- Secretariaten van afdelingen inschakelen,
- Plantentuinen van het IVN (Instituut voor Natuurbeschermingseducatie) bezoeken als alternatieve oplossing voor het houden van vergaderingen buiten Hilvarenbeek, indien aan vergaderingen een activiteit gekoppeld moet zijn.

Zoals u ziet werd het bestuur met veel huiswerk naar huis gestuurd. Wij zullen trachten hiervoor een voldoende te halen doch indien u goed tussen de regels door heeft gelezen komt u tot de conclusie dat we niet verder kunnen zonder uw hulp.

Suggesties en ideeën zijn altijd welkom bij het be-

stuur: Voorzitter:: Februariplantoen 2, Sliedrecht, tel. 01840-2797; Secretaris: Laan van Rasseghem 31, Breda.

De vergadering werd gevolgd door een inleiding van de Directeur van Ambrosiushoeve Ir.. J. Pettinga, waarbij het werk van de Proefbijenstand in het belang van de bijenhouderij naar voren kwam.

Onder meer werd gesproken over:

- de invloed van bestrijdingsmiddelen,
- houtconserveringsmiddelen en oude bijenkasten
- bodemventilatie
- koninginneststoffen.

De middag werd besteed om (opnieuw) Ambrosiushoeve te bezoeken.

Het bestuur

Oogst en *dracht*

Gedurende een vrij lange reeks van jaren verscheen in ons blad een rubriek onder bovenstaande titel. Een aantal medewerkers, kenners van drachtplanen en ervaren imkers uit verschillende streken van het land verlienden daaraan hun medewerking. Velen van hen zijn helaas van ons heengegaan en met hen is ook de rubriek ter ziele.

Van verschillende zijden bereiken de redactie verzoeken om deze rubriek te doen herleven. Daartegen is vanzelfsprekend geen enkel bezwaar. Het tegendeel is waar — maar dit houdt dan wel in dat een aantal imkers daaraan dient mede te werken. Wij denken daarbij aan ten minste één medewerker voor de duinstreek, de IJsselmeerpolders, de verschillende fruitgebieden, de verschillende heidegebieden, de koolzaaden najaarsdracht in Zeeuws-Vlaanderen en bijzondere drachten zoals de wilg en de zaadteelt. Daarnaast een spreiding in oost-west en noord-zuid. Het hoeft ook niet allemaal ineens. Eenmaal behoorlijk van start gegaan hopen we dat het zal groeien.

Er zal niet altijd wat te vermelden zijn — in de wintermaanden zeker niet — het hoeft dus geen vaste maandelijks inzendings te zijn, maar als er wat te melden is moet het, vooral wat de drachtverwachtingen betreft, wel op tijd binnen zijn.

Deze rubriek kan tevens worden gebruikt om te ver-

melden wat op het gebied van de drachtverbetering is bereikt. Zo heeft b.v. het bestuur van de afd. Arnhem gedaan weten te krijgen dat bij de aankleding van de op- en afritten van de in aanbouw zijnde brug over de Rijn een groot aantal stuifmeel- en nectar-gevende gewassen zal worden geplant, waaronder enkele honderden lindebomen. Dergelijke mededelingen zijn ook weer een stimulans voor anderen.

Het is geenszins de bedoeling de medewerkers op te zadelen met de verplichting regelmatig uitvoerige verslagen te schrijven. Met een korte zakelijke notitie over wat verwacht wordt of hoe het afgelopen is kan worden volstaan.

Willen degenen, die aan een dergelijke rubriek medewerking willen verlenen zich opgeven bij het Bijenhuis? De redactie zal u er erkentelijk voor zijn.

Opleidingscursus leraar bijenteelt

Voor hen, die in het bezit zijn van een onderwijsbevoegdheid en wonen ten noorden van de grote rivieren, zal bij voldoende deelname een opleidingscursus voor leraar bijenteelt gegeven worden.

De plaats waar de cursus gegeven wordt zal nader vastgesteld worden, in overleg met de Vakinspecteur voor het Tuinbouwonderwijs, met inachtneming van de woonplaats der cursisten.

De cursus zal februari 1977 aanvangen. De theorielessen worden op zaterdagen (om de 2 weken) gegeven. De praktische lessen in voorjaar en zomer elke zaterdag; in de schoolvakanties worden enkele dagen op de Ambrosiushoeve te Hilvarenbeek doorgebracht.

Het eindexamen wordt medio 1978 afgenomen.

Diegenen, die werkzaam zijn bij het gesubsidieerde agrarisch onderwijs, komen in aanmerking voor vergoeding der reiskosten, 2e klas trein of ander middel van openbaar vervoer.

Aanmelden ten spoedigste, doch vóór 5 januari 1977 bij: ir. J. J. Pettinga, Consulnt in A.D. voor de Bijenteelt, Tilburgseweg 32, Hilvarenbeek,

Voor nadere inlichtingen wende men zich tot: J. Duijvetter, Rijnstraat 11, Rhenen. Tel.: 08376-2264.

Verslag van het symposium over de biologische aspecten van de *Nosema* ziekte

door drs. A. ten Houten, Proefbijenstand „Ambrosiushoeve”, Hilvarenbeek.

Dit symposium werd gehouden van 14-16 juli 1976 in het Rijksstation voor Nematologie en Entomologie te Merelbeke (bij Gent) in België. De organisatie was in handen van Prof. dr. O. van Laere en de commissie bijenbiologie en ziekten van de internationale bijenteeltorganisatie „Apimondia”. Er waren ruim 50 deelnemers uit 14 landen, hiervan kwamen er 4 uit Nederland. De lezingen werden in het Frans, Duits of Engels gehouden, waardoor het discussiëren soms werd bemoeilijkt, dit ondanks de hulp van enkele goede tolken.

De inleiding werd verzorgd door dr. W. Steche uit Hohenheim (Stuttgart). Reeds gedurende een tiental jaren onderzoekt dr. Steche de verspreiding en de vermeerdering van de *Nosema* ziekteverwekker. *Nosema apis* Zander is een sporevormende eencellige parasiet, die zich vermeerderd in de cellen van de darmwand van de volwassen honingbij. Ondanks zijn uitvoerig onderzoek blijven er nog veel vragen onbeantwoord. De belangrijkste hiervan zijn:

1. Hoe vindt de eerste besmetting in het volk plaats? Komt die van vuile raat, via besmet-

te bloemen of besmet drinkwater? Of door het vervliegen van zieke bijen ?

2. Waarom is het vroege voorjaar de meest kritieke periode voor de bijenvolken die met *Nosema* zijn besmet? De invloed van het seizoen op de ontwikkeling van het bijenvolk en de parasiet zullen hierbij een belangrijke rol spelen.
3. Waardoor wordt de ontwikkeling van de parasiet beïnvloed? Hierbij wordt gedacht aan klimaatsomstandigheden op de standplaats en aan verschillen in de bijenweide. Verder is het mogelijk dat er een verschil in gevoeligheid bestaat tussen de verschillende bijenrassen.
4. Beschikken bijen over een soort afweermechanisme ten opzichte van *Nosema*-besmetting? Bestaat er iets als resistentie? Waarom wordt een koningin vrijwel nooit door *Nosema* besmet ?
Volgens dr. Steche wordt een bijenvolk vrijwel nooit door een besmette raat geïnfecteerd; dit in tegenstelling tot de mening van andere onderzoekers, die juist oude besmette raat als een belangrijke bron van *Nosema*-besmetting zien.

Dr. L. Bailey (Rothamsted Experimental Station, England) was ervan overtuigd dat *Nosema* ten onrechte wordt gezien als belangrijke veroorzaker van bijenziekte. Dr. Bailey heeft vele bijenziekten onderzocht en circa 10 verschillende virussen kunnen isoleren, waarvan zeker een aantal ziekteverwekkers zijn. Hij denkt dat wanneer een bijenvolk ziek raakt door bijvoorbeeld een ernstige virusinfectie, de konditie van de bijen zo slecht wordt (minder uitvliegen, diarree, enz.) dat de *Nosema* parasiet zich gemakkelijk kan uitbreiden. In zieke of pas gestorven bijen uit zo'n volk kunnen vrijwel altijd op eenvoudige wijze *Nosema* sporen worden aangetoond, terwijl de werkelijke ziekteverwekker onzichtbaar blijft. Voor het herkennen van virussen is namelijk aanzienlijk ingewikkelder en kostbaarder apparatuur nodig. Hierdoor worden allerhande ziekteverschijnselen voor met *Nosema* besmette bijen beschreven die in werkelijkheid door een andere ziekteverwekker zijn veroorzaakt. Een goed gezond en gevoed volk kan niet ten gronde gaan door het alleen met *Nosema* te besmetten. Het lijkt dus raadzaam dat onderzoekers bij het bestuderen van bijenziekten hun aandacht niet alleen op verspreiden en voorkomen van *Nosema* richten, maar tevens goed op andere ziekteverwekkers letten zoals bacteriën en virussen, ook al zijn deze moeilijker te onderzoeken.

In Polen gaan, net als in andere Europese landen, de laatste jaren steeds meer volken te gronde door de *Nosema*ziekte. Volgens dr. W.

Kostecki (Swarzedz bij Poznan, Polen) is de oorzaak hiervan de sterk verminderde stuifmeeldracht door het snel verarmen van de wilde flora in akkers en weiden, als gevolg van het toenemende gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen. Voor een goede inwintering is het nodig dat de bijen behalve een ruime hoeveelheid suiker, de beschikking hebben over voldoende stuifmeel. Een hoeveelheid van 3-4 kg per volk is voldoende en dat komt overeen met één vol broedkamerraam. Dit stuifmeel kan worden verzameld door van de volken tijdens een goede stuifmeeldracht één of meer ramen met stuifmeel af te nemen, mits er voldoende over blijft. Door zulke raat goed nat te spuiten en ruim met poedersuiker te bestrooien krijgt men een suiker glazuurlaag, die een goede bescherming biedt tegen wasmot, schimmels en mijten gedurende enige maanden.

In een tweede voordracht van dr. Steche maakte hij onderscheid tussen twee vormen van *Nosema*sporen. De ene vorm zou alleen de besmette bij verder besmetten, de andere vorm zou niet in de besmette bij ontkiemen, maar via de ontlasting alleen gezonde bijen kunnen infecteren.

In lezingen van dr. F. Jacobs (Zoologisch Laboratorium, Gent) en Prof. dr. O. van Laere (Rijksstation voor Nematologie en Entomologie bij Gent) werd de ontwikkelingscyclus van de parasiet beschreven, en werd over de omstandigheden gesproken waarbij de sporen gemakkelijker of moeilijker, vlugger of langzamer ontkiemen.

B. Buys (Stellenbosch, Zuid-Afrika) beschreef een ander soort *Nosema*, die wel oudere larven besmet, maar niet de volwassen bijen. De vorm van de sporen komt vrijwel overeen met die van de ons bekende *Nosema*.

In een slotbijeenkomst werd getracht tot afspraken te komen over een Europese samenwerking betreffende het onderzoek naar de oorzaken, de verspreiding en de bestrijding van de *Nosema*ziekte. Tot definitieve afspraken is het echter nog niet gekomen.

Na afloop van het officiële gedeelte van het symposium werd een bezoek gebracht aan het Zoologisch Laboratorium in Gent met een grote bijenvieggkooi en aan het ruim gesorteerde en goed verzorgde bijenteeltmuseum in Kalmthout (tussen Antwerpen en Roosendaal). Hier werd bovendien door het gemeentebestuur tijdens een receptie op mede getrakteerd.

Enkele deelnemers bezochten de daarop volgende dag de Proefbijenstand „Ambrosius-hoeve" te Hilvarenbeek.

Hilvarenbeek, 28 juli 1976.

Rechtsregels en recepten

Volgens het in 1529 of 1530 door Mattheus von Normann opgetekende Wendisch-rugianischer Landgebrauch (Tit. 171) mocht een dorpsbewoner geen bijen gaan houden als zijn buurman dat reeds deed en er geen erfscheiding aanwezig was. Wanneer hij toch tot de aanschaf van bijenvolken overging, moest hij daarmee ophouden, zodra bleek dat de andere imker daar zichtbaar (!) door benadeeld werd. Hadden beiden van het begin af aan een bijenstand dan moesten zij elkaar helpen wanneer er roverij uitbrak. Weigerde een van hen dit te doen, dan had de ander het recht diens op roof uit zijnde bijen te vangen, te behouden of te verbranden, al naar het hem goeddacht en dat alles zonder rechtsvervolging. In het Alg. Landrecht voor de Pruisische Staten van 1794 komt een beschikking voor (Par. 126: 1. Teil, 9. Titel), waarbij de politieautoriteiten van elke plaats gerechtigd zijn voorzieningen te treffen om het roven der bijen te verhinderen en eventueel getroffen korven te „ontsmetten”. Ook het Alg. Burg. Wetb. voor het keizerrijk Oostenrijk uit 1811 vermeldt in Par. 383 het een en ander over het verhinderen van honingroof door vreemde bijen.

Uit eigen land kennen we een bepaling in het Landrecht van Wedde en Westerwoldingelandt (1470), waarvan niet duidelijk is of hiermee soms ook het steken van bijen bedoeld wordt. Zo heet het in Cap. 5, Par. 14 "Van ijmen": "Item of daer welcke ijmen verdriet deden den anderen, Den salmen stueren, na den, dat die here dat weet, of wel die schade an komt."

Voor een zeer ervaren imker is het mogelijk binnen korte tijd de stal van een buurman door zijn bijen te laten leegroven. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van hoogst merkwaardige en uiteraard vaak streng geheim gehouden middelen en methodes.

Algemeen bekend is dat het aanplanten van valeriaan bij de stal altijd aan te bevelen is, terwijl het bewerken van de vliegplank of het (verkleinde) vlieggat met varkensmest, peterseliewater, lysol, carbol(ineum) of petroleum een voor roofbijen niet mis te verstane afschrikwekkende (ook afleidende!) geur in de voelsprietten brengt, een effect dat eveneens te weeggebracht kan worden door vóór de stand

een hoeveelheid rotte eieren stuk te gooien of aldaar een goed rokend vuurtje te stoken van bijvoet die op het kerkhof groeit. Van bijvoet of alsem (*Artemisia vulgaris*) vermengd met honing zou overigens een nog sterkere werking uitgaan, terwijl duivelsdrek (?) opgelost in alcohol met honing ook als probaat middel genoemd wordt.

Er zijn echter veel ingewikkelder recepten bekend, waarvan er hier enkele volgen. Neem een gewone fret en draai dit schroefboortje in het stro of het hout van de bijenwoning onder het uitspreken van de oude gebedsformule „In de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes”, waardoor het volk tot succesvol roven wordt aangezet. Draait men de fret op dezelfde wijze terug, dan worden vreemde rovers ver van de stand gehouden. Voor wie van een bizarre methode houdt: Plaats de luchtpijp van een marter of bunzing zodanig in het vlieggat dat de bijen deze moeten passeren. Door de magische werking van dit roofdierorgaan zullen rovende bijen worden afgeschrikt en slechts met de grootste moeite één voor één kunnen binnendringen om dan natuurlijk onmiddellijk door de wachtbijen te worden afgestoken.

Men zegt dat de oude korfimmers van de LCineburger Heide, evenals de middeleeuwse Zeidler of Woudbijentelers de kunst zouden hebben verstaan hun volken tot roofbijen af te richten door middel van hun mysterieuze banhamers.

Overigens namen zij naast dit bespreken of bezweren ook hun toevlucht tot meer praktische middelen, zoals het zgn. Salvolat, een mengsel bestaande uit 330 g geest van salmiak, 650 g wijngeest (96%), 5 g citroenolie, 5 g muskaatolie (foelie), 5 g marjoleinolie en 5 g kruidnagelolie („nagelwater”). Van deze substantie werd om de andere dag een theelepel door een half pond stamphoning gemengd en aan de bijen gegeven. Eenzelfde resultaat werd verkregen door op 30 liter voedsel een lepel thee te mengen, die getrokken was van bijvoet, citroenmelise, duizendblad, kamille, poleimunt en apelschillen. In het dagboek van een Heukelumer (Groentje, 1969, 60) vinden we een gelijkkluidend recept. Deze imker uit het midden van de vorige eeuw gaf zijn bijen een handvol gagelknoppen en 4 lood roggebrooddeeg met een pint brandewijn en mengde dit door de voerhoning.

In het algemeen is er voor de gemiddelde Nederlandse imker echter nooit aanleiding geweest zich te bezondigen aan een al te stringent gebruik van sterk riekende stoffen in de aangeboden stamphoning. In de eerste plaats omdat hij meestal niet beschikt over een uitzonderlijk groot aantal volken (grote broedaanzet d.i. snel afzwermen) en in de tweede plaats

door zijn praktische instelling. Aan een dergelijke vorm van drijfvoeren zijn immers niet te verwaarlozen nadelen en risico's verbonden.

Niet alleen neemt de kans op roverij door het geurige voedsel toe (dit „drijven" wordt meestal toegepast als de vlucht der bijen nog duurt!), maar zelfs bij slecht weer zijn er te veel uit-

vluchten, waardoor er een behoorlijk verlies aan vliegbijen kan optreden.

Het blijft tenslotte moeilijk om bij alle genoemde middelen een duidelijk onderscheid te maken of zij aangewend worden om de roverij tegen te gaan, dan wel deze juist te bevorderen.

Chr. Maillie, Zutphen.

Oorlog op de 'Veluwe

De tijd heeft vleugels. Zij vliegt langs ons heen en is uit het oog verdwenen voor en aler we beseffen wat zij nu eigenlijk gebracht heeft. Of de gebeurtenissen nu van weinig of van groot belang zijn, de tijd sleept ze mee en laat ons met een leemte in het geheugen achter.

De oorlog die in augustus 1974 op de Veluwe woedde, is hetzelfde lot ten deel gevallen. De bijen en de wespen raakten slaags met elkaar en vochten dagenlang een verbeten strijd.

Waarom eigenlijk? Zou iemand nog weten, waarom de twee insectensoorten elkaar zo op leven en dood bevochten? Zouden - en dat is al het minste wat blijft hangen - de namen van de bijen- en wespenleider nog in het geheugen opgetast liggen? We vrezen dat de "Oorlog op de Veluwe" reeds lang vergeten is.

Vandaar dit verhaal, dit oorlogsverslag, dat tevens een proeve van geschiedschrijving wil zijn.

Zondag 18 augustus 1974.

De Veluwe gonst van geruchten. Het volk van de wespen zou voornemens zijn alle bijenkorven en -kasten op de Veluwe te bezetten.

De leider van de Verenigde Emiraten der Solitaire en Papierwespen, de robuuste horzelwespen Norton Wasp, haast zich te verklaren dat de berichten over een dreigende oorlog volkomen uit de lucht gegrepen zijn en geen steek houden. Echter, alles pleit tegen hem; zoals zijn bezoek aan Amerika, begin juni, waarbij hij besprekingen voerde met de toen nog aanwezige president Nixon en diens minister van Buitenlandse Zaken Henry Kissinger. In het gezamenlijk communiqué dat na de beraadslagingen werd uitgegeven, gaf men alleen zaken van beperkt belang prijs. Algemeen neemt men aan, dat Nixon Norton Wasp opdracht heeft ge-

geven de korven en kasten aan te vallen om zodoende de honingwinning een halt toe te roepen. De Veluwse honing wordt sinds jaar en dag uitgevoerd naar de Verenigde Staten en vormt een bedreiging voor de afzet van het eigen, kunstmatig gefabriceerde produkt.

Kort na terugkomst van de wespenleider arriveren de eerste Amerikaanse wapenleveranties in ons land: bajonetangels, molotov-raten, rookgranaten, mitrailleurs en explosieven. Vanuit Rotterdam wordt het oorlogsmateriaal door de wespiaanse luchtvaartmaatschappij Dutch Waspic Airways (DWA) met Jumbowespen naar de nesten op de Veluwe gevlogen.

De leider van de bijen, Big Boss Bee, dient een protest in bij de Verenigde Naties. Hij ageert krachtig tegen de Amerikaanse leveranties.

Kurt Waldheim stelt hem gerust met de mededeling dat de bewegingen van de wespen nauwlettend gadeslagen zullen worden door speciale VN-waarnemers, die op het punt staan naar Holland af te reizen.

Maandag 19 augustus 1974.

Om acht uur 's morgens meldt Radio Kootwijk wespiaanse troepenconcentraties op de Hoge Veluwe, in het Deeler Woud en op de Loenermark. Alle wespennesten op de Veluwe worden in staat van paraatheid gebracht. Het is duidelijk dat de wespen de koe bij de horens gaan vatten.

Norton Wasp zegt in een vraaggesprek met de pers:

„U snapt er geen steek van. Het gaat hier om een grote oefening, Big Wespo. Wij hebben echt niet het plan opgevat de nederzettingen van de bijen te bestormen."

Zijn woorden verliezen alras hun overtuigingskracht. De eerste divisies B-52-wespen - enorme oerwespen, wier angels afgeschoten kunnen

worden naar stellingen op de grond - verschijnen boven Loenen en Harskamp.

Tien uur: Alle weerbare bijen worden gemobiliseerd. Zelfs gepensioneerde darren halen de angels uit de mottenballen. De bejaardenkorven stromen leeg. Elke korf en elke kast wordt in verdediging gebracht.

De wapens waarover de bijen beschikken, verliezen het in doeltreffendheid van die der wespen. Zo schieten de eersten de honingklompen met een veer die tussen de angel en een achterpoot gespannen wordt, terwijl de wespen speciaal uit Amerika geïmporteerde snelvuurhoningklompenmitrailleurs bezitten. Tevens hebben de laatsten een grote numerieke meerderheid. Maar de bijen zijn vastbesloten hun have en goed tot de laatste bij te verdedigen.

Half twaalf: Gepantserde wespeneenheden, uitgerust met rookgranaten (bij ontploffing verspreiden deze bliksemse dingen wolken stinkende damp), molotov-raten (deze worden afgeschoten door speciaal daarvoor opgeleide cocktail-wespen en kunnen enorme verwoestingen aanrichten) en bajonetangels (vlijmscherp geslepen angels, die met één houw een bij kunnen splitsen), begeven zich op weg naar de doelen op de Hoge Veluwe, op de Loenermark en in het Deeler Woud.

Big Boss Bee trekt wederom bij de Verenigde Naties aan de bel en verzoekt Kurt Waldheim de opmars van de wespeneenheden met alle middelen die hem ter beschikking staan, een halt toe te roepen. Waldheim beveelt de wespiaanse opperbevelhebber geen enkele agressiedaad te plegen.

Norton Wasp ontkent nog steeds de aanvalsplannen door te verklaren dat alle verrichtingen van zijn wespenerger deel uitmaken van de grootscheepse oefening Big Wespo. Waldheim gelooft hem niet, maar kan niets ondernemen, daar Norton Wasp nog geen enkele overtreding heeft begaan.

Dinsdag 20 augustus 1974.

De wespentropen nemen hun stellingen in. Ze omsingelen alles wat ook maar enigszins op een korf of een kast lijkt en sluiten de bijen volkomen van de buitenwereld af. De bijen die de moed hebben hun behuizing te verlaten, worden zonder pardon door de B-52-wespen naar beneden gehaald. Ze passen daarbij de volgende tactiek toe: opeens uit de hei opvliegen, loodrecht omhoogstijgen onder de bij en angel afschieten. De bij die getroffen wordt, slaakt een doffe kreet en valt als een baksteen naar beneden. Op de grond wordt hij terstond overmeesterd door patrouillerende wespdivisies, die hem direkt, maar nu in alle opzichten, tot een koudbloedig dier maken.

Dinsdag loopt het dodencijfer van de aldus om het leven gebrachte bijen op tot vierhonderdvierenvijftig, waaronder een hoogzwangere vrouwtjesbij en een invalide dar met een houten poot.

Big Boss Bee gaat, nadat deze schermutselingen hem ter ore zijn gekomen, met zijn volle gewicht aan de VN-hangen en doet een dringend beroep op Waldheim meteen, maar dan ook gloeiend onmiddellijk, de wespen te bevelen hun acties te staken.

De secretaris-generaal zet alles op alles om Norton Wasp van zijn krijgszuchtige plannen af te brengen. Maar de wespenaanvoerder geeft te kennen zich nergens iets van aan te zullen trekken.

Hierop roept Waldheim de Veiligheidsraad bijeen. De vergadering wordt gesteld op woensdagmorgen elf uur, Nederlandse Tijd; te laat, naar later blijkt.

Zodra ze vernemen dat de bijen en de wespen elkaar vrijwel zeker in de angels zullen vliegen, komen de Nederlandse imkers in het geweer. De voorzitter van de Nederlandse Imker Federatie (NIF), de heer Z. E. Stekenasdeziekte, deelt Big Boss Bee mee pal achter hem te staan.

Deze stuurt een telegram terug met de volgende inhoud:

Geacht bestuur stop schieten we niets mee op stop ga pal vóór ons staan stop anders sta je voor paal stop help ons stop B B B

De heer Stekenasdeziekte aarzelt geen moment. Hij roept alle bijenhouders in Nederland bijeen en geeft opdracht de wespen met vlammenwerpers, insecticiden, vuurbuizen en stokken te lijf te gaan.

Hij heeft het nog niet gezegd of de Nederlandse regering komt met een bevelschrift, dat iedere imker, waar dan ook in het land, zijn handen thuis moet houden. De overheid, in de persoon van Mr. Izaffic Nectarius, minister van Bijenhulp, zal in de zaak bemiddelen. Men wil de bijen en wespen rond de tafel zien te krijgen. Het is de bedoeling woensdagmorgen hierover met Norton Wasp te onderhandelen.

Helaas, ook dit initiatief komt te laat.

Woensdag 21 augustus 1974.

De wespen beginnen een groot offensief. De Loenermark, de Hoge Veluwe en het Deeler Woud dreunen onder het oorlogsgeweld. De slag is hevig en afgrijselijk. Korven worden met inwoners en al opgeblazen, kasten in brand gestoken en ganse bijenfamilies over de kling gejaagd.

De korven die de wespen niet kunnen bezetten doordat de bijen ze met hand en angel verdedi-

gen, moeten met een list veroverd worden. De wespen hanteren daarbij de volgende methode: het vlieggaat, insiders gebruiken het woord „tielgat“, wordt zolang met klompen honing beschoten tot de opening volledig is afgesloten. De temperatuur in de korf loopt op, de bijen zweten als ossen en sterven tenslotte de verstikkingsdood.

Rookgranaten onttrekken grote gebieden aan het oog. Vreselijk zijn de plundertochten der wespen. Raten met eerste klas honing worden vernield, vrouwjtesbijen verkracht, angels met wortel en al uitgerukt, bijen opgehangen, de wespen gaan tekeer als woestelingen.

Maar ook de aanvallers lijden enorme verliezen. De bijen zijn niet van gisteren. Hun veelvuldige uitvalspogingen hebben-vaak succes. Hele divisies wespen worden aan de angel geregen en rondgeslingerd tot ze geen boe of bah meer kunnen zeggen, even vooropgesteld dat ze dat vroeger wel konden.

Erbarmelijk geschreeuw teistert het Deeler Woud, afschuwelijk gekerm stijgt op van de Hoge Veluwe, doodskreten klinken over de uitgestrekte heidevelden van de Loenermark. De heide is bezaaid met dode vliesvleugelingen, her en der liggen neergestorte B-52-wespen.

Eindelijk, tegen de avond, luwt de strijd.

De Veiligheidsraad, 's morgens in vergadering bijeen gekomen, slaagt er bij het vallen van de avond in een bestand te bewerkstelligen. Om acht uur ligt de strijd stil. De bijen en wespen likken hun wonden. Het aantal slachtoffers wordt geschat op anderhalf miljoen. Op aandringen van Waldheim en de Nederlandse regering stemt Norton Wasp er uiteindelijk in toe met de bijen te onderhandelen.

Donderdag 22 augustus 1974.

Om half tien beginnen in Voorthuizen de vredesonderhandelingen.

De eerste ronde duurt slechts kort. Norton Wasp eist twee dingen, zonder daar concessies zijnerzijds tegenover te stellen:

1. De uitvoer van honing naar de VS moet stopgezet worden.
2. De Veluwe dient verboden terrein te worden voor bijen.

Big Boss Bee weigert categorisch op deze krankzinnige wensen in te gaan. Norton Wasp staat hierna op, slaat met zijn angel op tafel en loopt de conferentiezaal uit.

Geen half uur later laait de strijd weer op. Het strijdtoneel breidt zich uit over de hele Veluwe, van Ede tot Ermelo en van Voorthuizen tot Apeldoorn. De wespen zijn nog moordzuchtiger dan de vorige dag en roeien hele zwermen bijen uit.

Rijen korven worden vernietigd. Twee imkers, ongelukkigerwijs in de gevechten verzeild geraakt, sterven een prikkerige dood.

De Veiligheidsraad komt terstond in spoedzitting bijeen. Men besluit VN-vredestroepen naar het oorlogsgebied te zenden om de kemphanen te scheiden.

De strijd duurt inmiddels onverminderd voort. Pogingen van de Nederlandse minister van Bijenhulp de wespen weer aan de conferentietafel te krijgen, lopen op niets uit; ze zijn niet voor rede vatbaar.

Vrijdag 23 augustus 1974.

Negen uur 's avonds. De eerste VN-troepen komen in Elspeet aan. Amerika's minister van Buitenlandse Zaken, Kissinger, vertrekt eveneens naar Nederland om een staakt-het-vuren af te dwingen.

Een spannende tijd breekt aan.

Terwijl Kissinger op en neer reist tussen Wekerom, waar de wespenleider zetelt, en Vierhouten, de verblijfplaats van Big Boss Bee, gaat de strijd verder, want Norton Wasp heeft tegen hem gezegd:

„Je kunt komen pendelen, maar we vechten door!“

De eerste dagen van Kissingers missie leveren absoluut niets op. Norton Wasp geeft geen duimbreed toe. Maar de kansen in de oorlog keren. De bijen worden volgestopt met Russisch oorlogsmateriaal - er is een luchtbrug tussen Moskou en Uddel gecreëerd - en komen steeds sterker te staan. De wespen lijden onttellende verliezen; geen B-52-wesp is er meer in de lucht en ook het voetvolk neemt zienderogen af.

Na drie dagen is de positie van Norton Wasp onhoudbaar geworden. Dit in de gaten hebben de blijkt hij bereid enkele aderlatingen te doen.

Twee dagen later is het bestand een feit. Donderdag 30 augustus gaat het staakt-het-vuren in. De legers worden gescheiden. Men komt overeen dat de wespen zich terugtrekken in het gebied ten noorden van de linie Putten-Garderen-Hoog Soeren-Apeldoorn; de bijen trekken naar het zuiden. Deze scheiding brengt grote troepenverplaatsingen met zich mee. De VN-vredesmacht leidt de manoeuvres in goede banen en neemt na afloop haar posities aan weerszijden van de demarcatielijn in.

Drie dagen duren de besprekingen over een stabielere vrede. De onderhandelingen worden op een felle toon gevoerd. Het onderling toedienen van steken onder water is daarbij niet van de lucht. Zo zegt Norton Wasp tijdens een

verhit debat: „Wij, wespen, zijn van mening dat het nut van de schepping der aarde vrijwel geheel teniet gedaan is door ook bijen in het creatieprogramma op te nemen."

Big Boss Bee laat zich de honing niet van het brood eten en repliceert:

„Voor het geluk der bijen is het uiterst verheugend dat eens de wespen de aarde mochten betreden, want wat maakt meer blij, dan een wesp een angel in zijn test te transporteren?" Toch wordt 3 september 1974 de vredesovereenkomst getekend. Het akkoord zal de geschiedenis ingaan als de Vrede van Voorthuizen. De voorwaarden waaronder de vredesregeling tot stand is gekomen, zijn niet bekend gemaakt.

Welke conclusie kunnen we trekken uit de ernstige botsing tussen de twee takken der vliesvleugelstamboom?

Pas nu, enkele jaren na de verschrikkelijke confrontatie, kunnen we daar iets zinnigs over zeggen. De gevolgtrekking is dan: wespen en bijen zullen nimmer, ook al is het nu vrede, vriendschappelijk met elkaar omgaan; incidenten zullen er blijven plaatsvinden. Zeker als we in aanmerking nemen dat er in de augustusoorlog dingen zijn geschied, die tijdens de vredesonderhandelingen in Voorthuizen nog niet bekend waren. We denken in dit verband direct aan de vondst, enige weken na het tekenen van de vrede, in de omgeving van Elspeet. Bij graafwerkzaamheden van gemeentewerkers ontdekte men een enorm massagraf, waar duizenden geroosterde bijen begraven lagen. Dit was bij de vredesbesprekingen uiteraard door de wespen verzwegen. De bijen begonnen te morren en terecht; een dergelijke misdaad, ook

al wordt ze in oorlogstijd begaan, geeft een duidelijke indicatie van de ware aard harer bedrijvers.

Niettemin zijn het de wespen die de meest onverzoenlijke houding aangenomen hebben. Waar de bijen al snel voorstelden een streep onder het verleden te zetten, weigerden de wespen hardnekkig de goede betrekkingen te herstellen. Daarom zal er wrijving tussen de beide volkeren blijven bestaan, tenzij er door de buitenwereld iets gedaan wordt om de wesp en de bij nader tot elkaar te brengen.

En zie, hier is een taak weggelegd voor de Nederlandse imker; van zijn kant zal het nu moeten komen. Er moet door hem een poging ondernomen worden de wespen te overtuigen van het nut der bijen, een herwaardering van de bij dus. De wesp heeft voorlichting nodig; hem moet verteld worden wat een bij doet, wat zijn betekenis voor de natuur is, wat zijn aandeel in het voortplantingsproces van bloemen, de werkwijze die hij daarbij volgt, kortom, hem moet verteld worden van de bijtjes en de bloempjes, ter waarborging van een vrede, zoals die eens geheerst moet hebben in die mooie, grote tuin.

Red. Bijenhouders zijn over het algemeen nuchtere lieden. Zij zullen in dit met een zeer journalistieke pen geschreven verhaal veel dingen tegenkomen waarmee zij zich imkerteknisch helemaal niet kunnen verenigen. U gelieve daarbij te bedenken dat de schrijver heeft getracht een parabel op onze huidige wereldsituatie te schetsen. De inhoud van ons blad hoeft o.i. ook niet altijd even zwaarwichtig te zijn, zeker niet in de door zijn vele feestdagen gekenmerkte decembermaand.

De

144;10

Heidebrand in „De Mossel"

Ondanks de droogte stond de heide in „De Mossel", tussen Ede en Otterlo, er goed voor. In de hoop, dat de bijen een kleine oogst zouden kunnen verzamelen, plaatsten de leden van de afdeling Wageningen in dit gebied 60 volken. Op dinsdag 24 augustus echter kwam het alarmerende bericht, dat „De Mossel" brandde. De Brandweerkorpsen uit Ede en omliggende gemeenten versterkt met militaire eenheden bestreden het vuur.

Enkele leden van de afdeling waren al spoedig

ter plaatse en ontdekten tot hun grote opluchting, dat de brand op een afstand van 30 meter de kasten was gepasseerd.

Het feit, dat de volken gespaard bleven, was uitsluitend te danken aan het kordate optreden van de brandweerlieden en militairen. Toch werden 70 ha heide en 30 volken in korven van een andere afdeling door de brand verwoest. Een korte geschiedenis met een voor de Wageningse imkers gunstige afloop.

Volgens het overbekende kalf en put principe komen dan de vragen omtrent de verzekering van de bijenvolken.

In het maartnummer van dit jaar staan op bladzijde 59 de verzekeringsvoorwaarden genoemd. Echter een enkele zeer belangrijke opmerking is hier wel op zijn plaats.

1. Wanneer uw contributie het Bijenhuis op tijd heeft bereikt, dan zijn uw volken en materiaal verzekerd tegen brand- diefstal en transportschade voor een bedrag tot f 3000,— (eigen risico f 20,—). Schade door storm en baldadigheid is niet meeverzekerd. Echter per bevolkte Simplex- of Spaarkast wordt hoogstens f 90,— (periode oktober t/m april) tot f 110,— (periode mei t/m september) vergoed. Dit betekent, dat afhankelijk van de tijd van het jaar, 33 tot 27 volken zijn verzekerd.

De werkelijke waarde van kast en volk en eventuele honingvoorraad wordt dus niet in aanmerking genomen !

2. Onder dezelfde voorwaarde (contributie op tijd afdragen) is ook uw bijenstal verzekerd. Uw onroerend goed is verzekerd voor een waarde tot f 2.500,— (eigen risico f 250,—). Wanneer u nieuw materiaal voor uw bijenstal hebt gebruikt, dan zal de werkelijke waarde veelal het verzekerde bedrag overtreffen.

Voor imkers met meer volken is het aan te raden een aanvullende verzekering te nemen boven de verzekering, die inbegrepen is in het lidmaatschap.

De premie voor een aanvullende verzekering voor volken en materialen bedraagt f 5,— per f 1000,— (onder de eerder genoemde voorwaarden!); voor bijenstallen etc. f 3,— per f 1000,—.

In uw verzekeringspremie is tevens een W.A. verzekering inbegrepen.

Er wordt gewerkt aan een verandering van de verzekeringsvoorwaarden. Misschien geeft dit heidebrandverhaal toch nog aanleiding tot overpeinzen en reageren. **J. Beetsma.**

KONINGINNENTEELT IN BELGIË !

In juli van dit jaar was ik in Merelbeke (België), op het symposium „De biologische aspecten van de nosemainfectie". Op de eerste plaats was ik daar om te luisteren naar wat de wetenschappers te vertellen hadden over de beruchte nosemaziekte. Tussen de besprekingen door was er nog tijd over om te praten over de imkerij. Zo kwam ik in gesprek met enkele vlaamse imkers. Wat mij bij deze imkers opviel was het enthousiasme waarmee zij bepaalde dingen aanpakten. Een van deze dingen is de koninginnenteelt. Een aantal leden hebben op hun eigen bijenstand een na-teelt van carnica - F-1-koninginnen opgezet. Hierbij maken 'ze gebruik van tweedaagse eitjes of van ééndaagse 'erfjes. Het laatste wordt de omlarvingsmethode genoemd. Vele vlaamse imkers profiteren op deze manier van de inzet van enkele imkers.

Naast professionele technieken hebben zij echter een methode beschreven die op elke bijenstand is uit te voeren. Ik zal proberen deze methode te beschrijven.

Op de eerste plaats besteden deze imkers veel aandacht aan de darrenteelt, dit is ook logisch deze zijn bij de overerving van goede eigenschappen minstens even belangrijk als de koningin.

Men vraagt zich af of het zin heeft darren te kweken als er zoveel minder goede in de lucht zitten. Op de bruidsvlucht gaan echter de darren uit eigen volk ook mee. Als men er zorg voor draagt dat op eigen stand één soort darren voorkomt, kan men bijna zeker zijn van een bevruchting door de darren met de gewenste eigenschappen. Hoe teelt men nu de gewenste darren? Van groot belang is het zogenaamde keuzevolk, dit geldt echter ook voor de teelt van de koninginnen. We hebben een volk dat weinig steeklustig is en goed haalt. Van dit volk willen we verder kweken, dit wordt een van onze keuzevolken. Het keuzevolk wordt tijdens het inwinteren extra verzorgd, het krijot geen suiker maar wordt vroeg ingewinterd op honing en stuifmeel. In het voorjaar wordt het volk extra aangesterkt met broed van andere volken. Ons keuzevolk moet extra ramen met darrenbroed aanzetten, dit kunnen we op twee manieren bevorderen:

1. We maken gebruik van oude raat, waarop veel darrecellen zijn gebouwd. Van deze raat snijden we één helft weg tot op de middenaad. De te gebruiken helft plakken we met was op de bodem van een dicht gespijkerd raampje. Twee van deze ramen plaatsen we in het volk naast de stuifmeelramen, dus naast 't broednest. We letten erop dat de darrenraat van het nest afstaat. De werkschijven zullen het echter toch ontdekken en de raat schoonmaken. Vervolgens draaien we de raat om en plaatsen het tegen het broednest aan. De koningin zal deze spoedig beleggen.

2. Kunstraat met darrecellenindruk wordt in 't broednest geplaatst. De aldus verkregen raten met darrenbroed worden in de andere volken gehangen, nadat men uit deze volken alle andere darrenbroed heeft verwijderd! Als dit darrenbroed op uitlopen staat, na 23-24 dagen, beginnen we met de teelt van de jonge koninginnen.

Naast het keuzevolk hebben we nu ook nog een pleegvolk nodig. Dit is een sterk volk met veel jonge bijen, de larven moeten goed verzorgd worden! Uit dit pleegvolk zoeken we het raam met de moer, dit raam wordt niet vervangen.

Intussen hebben we in ons keuzevolk een mooi raam met eitjes gekweekt, 5 dagen van te voren hebben we in het broednest van ons keuzevolk een uigebouwd raam gehangen (niet te oud!). Hierin bevindt zich dus uitsluitend open broed. Met behulp van een voorverwarmd mes snijdt men het raatwerk in boogvorm weg (fig. 1), dwars door de eitjes en larfjes heen. Nu maakt men de ei-

tjes en larfjes in drie cellen dood, laten er eentje staan, en de volgende drie maken we weer dood. Op deze manier wordt een goede afstand van de koninginnecellen gewaarborgd. Het op deze manier behandelde raam wordt in het pleegvolk gehangen in de open gebleven ruimte. De op deze manier aangezette doppen zijn niet allen op hetzelfde tijdstip rijp, want de cellen worden opgetrokken op eitjes van 1 tot 3 dagen oud, en eventueel 2 dagen oude larven.

Na twaalf à dertien dagen zijn de doppen rijp, die onbevruchte moeren moeten in andere volken worden ingevoerd. Hiertoe maken we de volken moerloos, de oude koninginnen plaatsen we in zesramers. Het nadeel hiervan is dat het volk gesplitst wordt. We kunnen echter gebruik maken van een separator, de oude koningin met al het open broed wordt in de onderbak gehangen. Het jonge moer met uitlopend broed in de bovenbak, zodra de jonge moer goed aan de leg is wordt de oude moer verwijderd en de separator vervangen door een krant. Voordeel hiervan is dat we een sterk zomervolk houden en dus bij voldoende dracht een goede honinggoest.

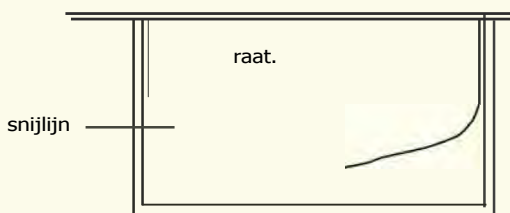

fig 1.

Een groot pluspunt van de beschreven methode is dat er tijdens de zomer periode geen broed stilstand is in de produktievolken. Enkel het pleegvolk heeft een tijd geen leggende moer, de rest behoudt hun actieve moer totdat een leggende jonge koningin met de eigenschappen van ons keuzevolk is ingevoerd.

Nadeel van deze methode lijkt me het voortdurend controleren van de andere volken op zwermplannen. Voor de imkers onder ons die reizen naar drachtbronnen is dit geen gemakkelijke opgave.

In dit artikeltje heb ik getracht een simpele methode te beschrijven voor de teelt van koninginnen op eigen stand. Overigens, elke imker doet wel iets aan koninginneteelt op de eigen stand. Immers we voeren onbevruchte goede koninginnen in tijdens het doppen breken. Deze methode is verfijnder en garandeert de gehele zomer sterke volken.

Sommige vlaamse imkers maken gebruik van

ingewikkelder methodes, zoals omlarving en kunstmatige inseminatie. Die-genen die hierover meer willen weten kunnen contact opnemen met Dhr. 1. Camerlinckx, voorzitter van de selectiewerkgroep in België. Zijn adres is: Doornhut 38, te St. Kruis Brugge (8310).

Marleen Boerjan,
Grintweg 322,
Wageningen.

VAN LARVE TOT IMAGO

Je hoeft uiteraard een imker niet te vertellen dat achter gesloten broed zich een pop bevindt. De bij, dat weten we allen, maakt een gedaanteverwisseling, metamorfose, door. Maar wat gebeurt er achter dat dunne laagje dat de cel afsluit? In de lang vervlogen eerste eeuwen na Christus had men weinig aandacht voor pupa's. Maar van bijen wist men alles. Deze insecten werden toen al een paar duizend jaar gevolgd en gehouden. Men zag er een afbeelding in van ons hiernamaals. En bij een hiernamaals hoort ook een hiervoormaals, in casu de larve. Eenmaal uit het ei groeit die geweldig snel. Maar ze wordt ook ongeveer elke minuut gevoed, tot ze de cel geheel opvult. Dan houdt de eetpartij plotseling op. De darm wordt nu geleegd. Er is nu geen belangstelling meer voor verdere verzorging. Dan gaat het kamertje dicht.

Dat snelle groeien maakt dat het chitinejasje enige keren te nauw wordt. Geen nood, via een soort rui wordt het oude jasje afgestoten en een nieuwe omhulling aangepast. Zo tegen de vijfde rui heeft de larve er genoeg van. Ze omhult zich nu met een spinseltje, dat de hele celwand en ook het dekseltje ter versterking bekleedt. De chitinehuid wordt harder en dikker en de pop is klaar. Het hiervoormaals is afgelopen.

Op een goede dag wordt het dekseltje open geknaagd en het hiernamaals i.c. de bij, werkt zich naar buiten. Wat later stijgt ze met het larvezieltje ten hemel. Zo zag men dat. Is het een wonder dat bijen vroeger als heilige dieren werden beschouwd.

Wij moderne mensen zien dat niet meer zo. Wat wij willen weten is, waarom komt er uit het ei niet dadelijk een klein bijtje, die dan tot volwassen uitgroeit? Bij sommige lagere insecten gebeurt dat ook. Die maken geen popstadium door. Maar ze zijn dan ook maar heel simpel gebouwd. Een bij is een veel hoger staand dier, veel volmakter uitgerust, aangepast als ze is aan het bestuiven van bloemen, zoals deze zich weer aan de bijen hebben aan-

gepast. Toch zijn er meer insecten die geen popstadium - wel vervellingen - doormaken. Zo legt een sprinkhaan zijn eitjes in het warme zand. En als ze uitkomen zal niemand zeggen dat het geen sprinkhaantjes zijn. Wel zijn ze korter en dikker dan de volwassen sprinkhanen en is de kop naar verhouding tot het lichaam wel wat groot, maar sprinkhanen zijn het vanaf de eerste dag. En ga eens douchen in een tropisch hotel. Ineens loopt daar een kakkerlak zo groot als een lucifersdoosje over de grond. Met een heleboel eieren aan zijn staart. En warempel de grond krioelt van kleine kakkerlakjes, die onmiddellijk als echt herkenbaar zijn. Dus de bijen verpoppen wel, sprinkhanen niet.

Misschien hebben zij dit stadium al lang achter zich gelaten. Ze slaan om zo te zeggen het hiervoormaalsstadium over. Maar dan denken we even aan de mierenleeuw in het bos. De larve is hier een wantsachtig dier, dat zich onderin een zelfgegraven trechtertje schuilt houdt. Een argeloze mier rolt in het trechtertje naar beneden en valt in de grote kaken van de mierenleeuw, die onmiddellijk begint het slachtoffer uit te zuigen. Ook aan dit feest komt een einde. De mierenleeuw verpopt zich en daaruit komt een prachtig slank insect te voorschijn met twee paar gaasvleugels, die zich in haar verdere leven met plantesappen tevreden stelt. Hier hebben we te doen met twee volmaakt verschillende leefwijzen die elkaar opvolgen. Nu is een larvestadium allerminst tot de insecten beperkt. Integendeel, ook andere diersoorten kennen larvale stadia en zelfs bij planten is het verschijnsel niet onbekend, ook al geven we er andere namen aan.

De bestudering van het verschijnsel behoort tot het vak ontwikkelingsbiologie, vroeger ontwikkelingsmechanica genoemd. Een eitje van een kikker of salamander groeit uit. Dit wil zeggen, de ene eicel deelt zich en deelt zich tot er een klompje van cellen is ontstaan. Nu weet een onderzoeker precies hoe alles in zijn werk gaat. Hij weet uit welke cellen later een oog en uit welke b.v. een poot zal groeien. Met fijne glasnaaldjes peutert hij nu die cellen los en ruilt ze om. Groeit er nu een poot uit de oogkas? Neen, nog niet. De omgeplante cellen waren nog niet „gedetermineerd“. Maar in later stadia lukt zoiets wel; n.l. als de „determinatie“ is ingevallen.

Tot zover een stukje ontwikkelingsbiologie bij de salamander. Maar we hadden het over bijen. Wat er met die pop gebeurt kunnen we niet zo gemakkelijk volgen. Toch zouden we graag willen weten wat er in dat popstadium precies gebeurt. Dat wordt zoiets als een verhuizing. De oude bewoner laat veel onbruik-

bare rommel achter. Dat wordt allemaal opgeruimd. Het !erfje had toch monddelen, een maag en een darm. Alles wordt opgeruimd. Van de oude toestand is niets meer te herkennen. Wel had de poprijpe larve een boodschapsstof (hormon - ecdyson) achter gelaten. Met geheel nieuw celmateriaal wordt nu de woning geheel van voren af aan gemeubileerd tot de larve in een totaal onherkenbaar, nieuw individue is omgebouwd. Hoe komt de bioloog daarachter?

Wel, hij volgt het eitje vanaf de eerste delingsstadia. Uit de ene cel ontstaan veel celkernen, die zich aan de rand tot rijen afzetten. Elke celrij heeft een taak: vorming van huidweefsel, darmweefsel en wat er verder maar nodig is om de larve op te bouwen. Maar er blijven ook celresten achter die in eerste instantie niet meedoen. Die worden nu uitgeprepareerd' en in de buikholte van een poprijpe larve overgeplant, waar ze verder uitgroeien. Na de verpopping blijken dan die celresten hun eigen weg te zijn gegaan. En zo zien we dan dat bij stukjes en beetjes de nieuwe bij uit een reeks van onderdelen wordt samen gesteld.

We zijn er nu dus achter. Dat dacht je. Het probleem ligt veel dieper. Waar het om gaat is: Hoe gaat de evolutie te werk? We nemen aan dat onze aarde voortdurend is veranderd. Boeken als „De Stenen Spreken" en „Geheimschrift der Aarde" kunnen ons hier veel over leren. Met de aarde zijn de planten en dieren voortdurend mee veranderd. Het gaat niet alleen om een voortdurende aanpassing aan nieuwe leefomstandigheden maar om een evolutie, een ontwikkeling van een eenvoudige naar een hoogst ingewikkelde samenstelling.

Met het ontstaan van onze aarde begon eerst een chemische evolutie. Chemische stoffen voegden zich samen tot dat wat we „leven" noemen. Dat proces ging verder naar steeds ingewikkelder samenstellingen. Vaak ging dit langs de weg van: telkens twee stappen achteruit en één vooruit. Zo stammen onze bijen af van een soort onvolgroeide duizendpoot. En die weer van een soort wormen. En zo steeds maar verder terug.

Van larve tot imago. Elke imker heeft hier weet van. Wat zich in het gesloten broed afspeelt is een voortdurende herhaling van een wonderlijke voorgeschiedenis des levens. Geheimschrift achter een dekseltje in een honingraat.

Er zijn boeken over volgeschreven. Over het hoe zijn we aardig geïnformeerd. Maar er blijft één groot raadsel over: Dat is hoe kwam de symbiose tot stand? Hoe de verhouding bij - bloem? Hoe komt het dat alle leven onderlinge afhankelijkheid (interdepentie) te zien geeft,

eigenlijk één groot systeem uitmaakt. Zullen we het ooit weten ?

Th. Botman.

Fruitdracht in oktober

Op 21 oktober jongstleden en volgende dagen was het mooi rustig herfstweer; zo nu en dan 'n zonnetje en temperaturen die opliepen tot zo'n 17° C. Er werd nog druk stuifmeel aangesleept en bij de waterbak van de ganzen zaten regelmatig bijen te drinken.

Toen ik in een hoek van de appelhof kwam, zag ik daar voor het eerst sinds ik bijen heb, tientallen immen op en in beschadigde beurse **peren** zitten. Wespen waren er nauwelijks meer te bespeuren. De bijen hadden de kust voor zich alleen. Ze likten rustig en duidelijk het sap op van de zoete peren, ook wel suikerperen genaamd. Ik heb enkele zachte peren tot moes gestampt en in de buurt van de bijenstal gezet. Het duurde geen half uur of er werd druk aan- en afgevlogen. 'n Imker **die al** meer dan zestig jaar in het vak zit, had dit nog nooit beleefd.

Zijn er mensen die dit verschijnsel al eens waargenomen hebben ?

J. Dols, Terwuppingerweg 20,
Onstwedde.

H.H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar ...

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 **Barneveld**

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

• U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

RECTIFICATIE

Het in het oktobernummer op blz. 106 linkerkolom onder „Verspreide leden" genoemde postgironummer 82 32 67 is fout. Dit moet zijn 82 32 76 !

Het I.V.N. bericht ons, onder dankzegging voor het feit dat wij het Instituut onder uw aandacht hebben gebracht, dat het op de omslagfoto afgebeelde wit bloeiende plantje geen scheefkelk is maar schildzaad. (alyssum) Het is uw redacteur ontgaan. Voor de goede orde willen wij het toch even rechtzetten.

UIT DE JAA GKIEPS

De stapelkasten in opmars

In GKZ september 1975-1 staat een artikel met foto's over van boven behandelbare kasten zoals onze simplex- en spaarkast. In Oost-Duitsland heeft men vrijwel uitsluitend van achteren behandelbare kasten. Het staatsbosbedrijf bezit er echter een groot aantal „bovenladers" en die blijken minder arbeid te vragen, men kan er sneller mee werken en men kan de bijen zo nodig meer ruimte geven door er nog een of meer bakken bovenop te plaatsen, wat bij van achteren behandelbare kasten („achterladers") niet mogelijk is. De verdere voordelen van bovenladers worden in het artikel breed uitgemeten.

In de Jaagkieps hebben wij indertijd al vermeld, dat ook in Zwitserland de bovenladers en achterladers concurrentie aandoen en dat men daar onze Aalster methode ging propagieren.

Zouden de Oostduitse imkers het voorbeeld van hun Zwitserse collega's gaan volgen? In het volgende nummer van GKZ (september 2-1975) staat al wéér een artikel met zes foto's van bovenladers.

Ook in West-Duitsland is hetzelfde proces op gang. Op de imkersdag te Soltau pleitte bijenteeltkonsulent Pfefferle warm voor de bovenladers. Imkerfreund augustus 1975 wijdt daar een artikel van tien bladzijden aan met elf afbeeldingen. In het Groentje van februari hebt u daar al over gelezen.

Ook in Oostenrijk is de bovenlader in opmars. In Bienenvater november 1975 schrijft de redakteur, dat in Oostenrijk al 60% van de volken in bovenladers gehouden wordt. Het zijn ook daar de grote imkers, die voor de bovenladers gekozen hebben, want de redakteur schrijft, dat de meeste **imkers** in zijn land nog achterladers hebben.

Bijensterfte winter 1974/75

In het Groentje van december 1975 stond een artikel van Dr. Dreher over de slechte bijenwinter 1974/75. Dr. Dreher zei daarin, dat in zijn ambtsgebied, de Duitse deelstaat Hessen, de sterfte 30 tot 60% van de volken bedroeg. Een

beetje kribbig voegde hij daaraan toe, dat de imkers de schuld van die sterfte geven aan het weer, maar dat in werkelijkheid de imkers zelf de schuldigen zijn. We weten al lang hoe we deze wintersterfte kunnen voorkomen, maar de imkers zijn hardleers en ze luisteren niet naar de voorlichting.

In ons Beierse zusterblad Imkerfreund van augustus 1975 lazen we, dat het Hessische ministerie van landbouw de bijensterfte in de deelstaat Hessen in de winter 1974/75 schat op 30.000 bijenvolken.

Het blad „Stern" schat, dat in de hele Bondsrepubliek Duitsland 400.000 bijenvolken de winter 74/75 niet hebben overleefd. En met de volken, die het er wel levend afbrachten, gaat het ook niet zo goed, voegt het blad eraan toe. In Imkerfreund november 1975 lazen we, dat de 85.000 imkers in de Bondsrepubliek samen 1.100.000 volken houden. Een wintersterfte van 400.000 volken betekent dan, dat bijna 40% van de Duitse bijenstapel aan die noodlottige winter ten offer viel. Misschien ook vielen ze ten offer aan de hardleersheid van de imkers? In ieder geval kan het geen kwaad, dat de Duitse imkers de wenken van Dr. Dreher nog eens nalezen.

(De Nederlandse imkers vinden die wenken, zoals gezegd, in het Groentje van december 1975).

Nieuw bijenras ontdekt

Broeder Adam, die veel bijenrassen heeft uitgeprobeerd, vond de bijen van het eiland Kreta erg steeklustig. Prof. Ruttner van het bijeninstituut te Oberursel heeft die bijen van Kreta eens op raskenmerken onderzocht en hij kwam daarbij tot de ontdekking, dat deze bijen er heel anders uitzien dan de bijen in de omliggende landen, zoals Griekenland. Ze behoren wat hun lichaamsgrootte en vleugellengte betreft tot de middelgrote bijen, maar ze zijn iets kleiner dan de Griekse bijen. Ze zijn erg geel van kleur, met twee brede gele ringen en ze hebben erg lange poten. De vleugelindex is opvallend laag; die ligt in de buurt van 2, net als bij de zwarte bij in onze streken.

Kreta was al 2000 jaar voor het begin van onze jaartelling een bekend bijen- en honingland. Het voerde toen al honing uit naar Klein Azië en Egypte. Deze „nieuwe" bij was er dus 4000 jaar geleden ook al. Over hun biologische eigenschappen en over hun gedrag is nog weinig bekend, behalve dan dat broeder Adam ze steekduivels vond. Prof. Ruttner heeft deze „nieuwe" bij de naam van broeder Adam meegegeven. Hij noemde haar: *Apis mellifica adami*. We lazen dit in ADIZ okt. '75.

atZe

5enstpuzzel

Cpeg 7 Ta

41M3

Tweelingpuzzel. In de onderste figuur moeten woorden worden ingevuld die u uit de gegeven omschrijvingen moet vinden. Van de in te vullen woorden komt elke letter in een genummerd vakje te staan. Telkens als u een letter invult, moet u dezelfde letter invullen in het gelijk genummerde vakje van de bovenste figuur. Er ontstaat dan een zin, die een duidelijke wenk bevat voor een betere honingafzet.

Schrijf zowel de gevonden woorden als de daaruit gevormde uitspraak op een briefkaart en stuur die voor 10 januari naar het Bijenhuis te Wageningen. Voor de inzenders van goede oplossingen wordt een aantal prijsjes beschikbaar gesteld, die zo nodig bij loting zullen worden toegewezen.

- Van belang voor de toekomst van onze imkerij wil de vraag het aanbod niet overtreffen.
- Een van de stadia in de ontwikkeling van de bij.
- Een verzameling plankjes en latjes waarvan u kunt trachten een bijenkast te maken.
- Sedert de middeleeuwen bekend om zijn bijenmarkt.
- Een stuk textiel dat sinds kort deel uitmaakt van het assortiment van onze winkel.
- De plicht om bij ingevoerde goederen de herkomst aan te geven.
- Een artikel uit onze winkel waarin een product van de imkerij is verwerkt.
- Zit op een geweer maar ook in een bijenkap.
- Voor dat er kunstraat wordt ingezet worden de ramen ? ? ?
- De dracht die het dit jaar liet zitten.
- Hij paste een scheidingsplank met vier openingen toe.
- Kunt u gebruiken bij het verwisselen van moeren.
- Naam van een strip o.a. ter bestrijding van huisvliegen, echter niet ongevaarlijk voor bijen. In plaats van de tweede letter van het woord moet u de letter (u) invullen.

.2«

A	ic	5	17.	tob	4141	6	10	2	9a
S4	56	92	63	26	53"	31	66	=	30
ig	13	c.	54	a	81	94	8	32	13"
93	71	lol	D	31	"1	49	ig	2.5	S3
57	51	17	36	E	Lto	76	82	2o	II
69	61	102	F	92	-I	79	36	SZ	go
74	109	45	23	1	cY-1	31	is	84	en
3	lo	.58	35"	cyi	61	s	H	24	97
98	83	17	21	1	La	8e	zz	g	g.s
"i	39	3	Sz	86	cn	106	64"	7	5"
62	99	56	13	26	29	18	63	L	27
tor	"j	g7	39	91	34	6S	46	ta	/001
38	6o	89	68	81	72	67	13	102	S0
71	loifF1 1	85	lol	103	43	17	7LI		

AFDELINGSNIEUWS

AFDELING BUNNIK-HOUTEN e.o.

De cursus Bijenteelt voor gevorderden is gestart met 20 cursisten. Strovlechts cursussen zijn begonnen in Odijk, Doorn, Wijk bij Duurstede, Cothen, L'Issestein. De nieuwe cursus Bijenteelt voor beginners vangt aan einde jan. 1977. De nieuwe cursus teelt van klein fruit voor liefhebbers op een nader te bepalen datum in januari a.s. Voor deze cursussen kan men zich opgeven bij de Administratie, Achterdijk 22, Bunnik, tel. 03405-1305.

Op 22 dec. wordt in restaurant Withagen in Cothen een ledenbijeenkomst gehouden, aanvang 20 u. De jaarvergadering is vastgesteld op 1 januari a.s. om 20 11. in restaurant de Engel te Houten.

AFDELING BOSKOOP

Voor de derde maal werd in Boskoop een cursus Bijenteelt voor Beginners gegeven. Deze cursus, waaraan ook leden uit de afd. Gouda deelnamen, stond evenals de vorige o.l.v. cursusleider Hans v. d. Post uit Oegstgeest. In tegenwoordigheid van de heer Duijvetter (namens de Inspectie van het Landbouwonderwijs) werd op 22 oktober jl. in de R.M.T.S. de eindles gehouden. 16 cursisten konden worden gefeliciteerd met een goed resultaat t.w.: L. Baerends, Bodegraven; D. Boer, M. Dat, H. Gideons, S. Groenleer, Boskoop; 1. Hofman, Leiden; R. de Jong-Hotze, Ammerstol; I. v. d. Hof, Rotterdam; 1. v. d. Klis, Waarder; J. Kooy, Boskoop; T. Langerak, M. Neven, Woerden; H. Vermeulen, Boskoop; W. Vrijhof, A. de Wit, Waarder. Proficiat!

AFDELING ASSEN

Op 9 september is in de Landbouwwinterschool te Assen het examen afgenomen van de deelnemers aan de cursus „Gevorderd Imker” door de cursusleider de heer R. H. Geskes in tegenwoordigheid van de toezichthouder van de Inspectie van het Landbouwonderwijs, het bestuur van onze afdeling en het H.B.-lid de heer 1. A. van Ee.

Aan de volgende personen werd het diploma uitgereikt: F. G. Brouwer, Smilde; J. Laferte, B. Nijmeijer, E. Ruiter en H. Schreuder, Assen; L. Hester, G. C. Kuiper, G. van Nuil, Zuidwolde; Mevr. E. Meijering-v. d. Berg, J. Verbrug, Zwiggelte; B. J. Trip, Zeijerveld en H. Woltinge, Hoogeveen. Een kandidaat moest helaas worden afgewezen.

Van 15 t/m 19 september heeft onze afdeling weer deelgenomen aan de hobby-beurs „Allerhande” in de Tranthahal te Assen. Er was veel belangstelling voor onze stand en we konden 12 nieuwe cursisten voor de beginnerscursus noteren. Door de goede honing-opbrengsten van dit jaar en een vlotte handel konden wij ruim 200 potten honing, gewonnen door de leden omzetten. Distelhoning, phaceliahoning en bloemenhoning noteerden f 5,50, koolzaadhoning f 5,— en heidehoning f 7,— per pot van 450 gr. Het korfvlechten en de observatiekast met het zoeken naar de koningin zijn ware trekleisters. Ook de voorlichtingsfolders, enige boeken en de imkersartikelen gingen vlot van de hand. Het deelnemen aan dergelijke manifestaties is een goede propaganda voor de vereniging en onze zo prachtige hobby.

AFDELING EDE

Ook dit jaar werd door de Edese Imkers deelgenomen aan de jaarlijkse pluimveetentoonstelling. Een keurig verzorgde stand trok veel belangstelling. Er was een observatiekast geplaatst en er werd honing verkocht en waskaarsen. Tevens kon *men* het gewicht van een met honing gevulde sierpot raden, waarvan velen gebruik maakten. De secretaris had een prachtige collectie kleurenfoto's aan de wand gehangen. die voor een goede propaganda zorgde.

AFDELING BERGUM EN O.

Onlangs werd in „De Pleats” te Bergum een knutsel- en hobbytentoonstelling gehouden. Een prachtgelegenheid om onze „hobby” onder de aandacht van het enorm aantal bezoekers te brengen. En zo is daar door enkele van onze enthousiaste leden een aantrekkelijke stand ingericht. Een glazen observatiekast (bevolkt), veel materialen en gereedschappen, honing-verkoop, waskaarsen, enz. Een week lang bij toerbeurt bemand door enkele van onze leden, die handen en monden tekort kwamen om kopers en kijkers te bedienen en in te lichten. Onze stand kreeg ook nog een eerste prijs! En het mes sneed van twee kanten: veel enthousiasme, vooral van de jeugd en de lege kas van onze penningmeester kreeg een mooie injectie!

75-JARIG JUBILEUM AFD. ZIJPE EN OMSTREKEN

Op vrijdag 15 oktober 1976 vierde de afdeling haar 75-jarig jubileum. Dit feest werd gehouden in de tot restaurant verbouwde kaasfabriek „De Dageraad” te Burgerbrug. De kaasfabriek, opgericht in 1910, werd in de vijftiger jaren gefuseerd en ontmanteld. Mocht deze fabriek de tijdgeest niet hebben kunnen weerstaan, hoe geheel anders verging het de plaatselijke vereniging van bijenhouders. Deze vereniging troseerde de tijd glansrijk en zelfs meer dan dat, want ondanks haar hoge leeftijd is ze nu nog springlevend! Voor het jubileumfeest was naast de zaal waarin de receptie werd gehouden in een zijzaaltje een tentoonstelling van imkersartikelen ingericht. Bovendien waren op enkele tafeltjes tevens de prijzen van de verloting uitgesteld.

In het officiële welkom van de voorzitter werden vooral betrokken: Drs. P. Muntjewerf (H.B.-lid); Burgemeester Glijnis van gem. Zijpe met zijn echtgenote; de heer J. Duijvetter (consulentschap v. d. Bijenteelt) de heer J. v. d. Post (leraar bijenteelt) en vertegenwoordigers van buurafdelingen en de Pers.

Na het welkom kreeg de secretaris gelegenheid om de notulen van de **oprichtingsvergadering** voor te lezen.

„Op 24 augustus 1901 kwam een groepje enthousiaste lieden bijeen om een Vereniging van Bijenhouders op te richten. Doel was „zich een aardige bijverdienste te verwerven door het houden van bijen, mits dit goed ter hand wordt genomen en men op een doelmatige wijze samenwerkt”. De ter vergadering aanwezige personen (8) gaven zich direct op als lid; bovendien waren er ook nog een aantal (12) schriftelijke ad-

haesiebetuigingen binnen gekomen van candidaat-leden. Uit deze notulen blijkt verder dat men de zaak serieus aanpakte, want er werd direct al besloten om te beginnen met het ontwerpen van een reglement."

Na het lezen van de notulen gaf de voorzitter een overzicht van de historie van de vereniging. Interessante punten daaruit willen wij u niet onthouden en dat er in die tijden op de laatste cent werd gelet blijkt uit het volgende: In 1910 kostte een complete kast f 5,25 maar bij afname van 10 kasten tegelijk werd een reductie gegeven van 25 cent (!.) en kwam de prijs op f 5,— per stuk. In datzelfde jaar was de contributie f 0,75, maar het quotum bedroeg f 0,50. Met deze kleine ruimte bleef er voor de penningmeester niets anders over dan uiterst attent te zijn bij het financieel beheer. Een potje honing bracht in die dagen f 0,60 op, een vrij hoge prijs dus in verhouding met andere prijzen.

In het voorjaar van 1917 kwam er van het hoofdbestuur een voorstel om de suikerprijs met een cent per kg te verhogen. Uit de notulen blijkt, dat onze vereniging dit voorstel sterk afkeurde en de afgevaardigde naar de algemene vergadering kreeg de boodschap mee om zich ertegen te verzetten. Het is jammer dat de notulen niet vermelden hoe hoog de suikerprijs toen was en of men uiteindelijk accoord ging met de voorgestelde verhoging. In dezelfde vergadering vroeg de secretaris vergunning om een „boekentas" aan te schaffen „dienende tot berging van het notulenboek". Met de genoemde prijs f 2,25 ging de vergadering accoord. In 1918 werd aan de directeur van de bioscoop te Schagen gevraagd om de „veelbesproken" bijenfilm" te vertonen voor de vereniging. In die tijd zg. „reizende" bioscopen.

De namen van een paar zeer bekwame imkers mogen in dit verslag niet onvermeld blijven. Het waren de heren M. Ligthart en P. de Vries. De heer Ligthart werd in 1918 in het bestuur gekozen en was van 1921 tot 1924 voorzitter. Vanaf 1924 tot aan zijn overlijden in 1956 was hij secretaris-penningmeester. De heer de Vries werd in 1929 bestuurslid en van 1935 tot 1953 was hij voorzitter. Beiden hebben in „hun jaren" een sterk stempel gedrukt op de vereniging en dit in zeer gunstige zin. Zij waren imkers van formaat en met een zeer grote vakkennis. De heer de Vries genoot nationale bekendheid; op de nationale honingtentoonstellingen behaalde hij vele prijzen. Ook hij is enige jaren geleden overleden. Door de ouderen in onze vereniging worden de namen van beiden nog vaak en met respect genoemd. Voorzitter besloot zijn toespraak met te stellen dat, ofschoon het doel van het bijenhouden thans vooral in de hobbysfeer ligt, het enthousiasme na 75 jaar beslist niet minder is geworden. Na op- en neergaande tijden telt de vereniging momenteel 30 leden en dit aantal is nog steeds groeiende.

Na de herdenkingstoespraak van de voorzitter kreeg de heer Muntjewerf het woord. Namens het H.B. feliciteerde hij de vereniging met haar jubileum. Tevens maakte hij van de gelegenheid gebruik om de bijenhouders aan te sporen om de gemeente te vragen bij de nieuwe aanplantingen van heesters en struiken vooral aandacht te willen schenken aan hun betekenis als stuifmeel- en nectarbron. Vervolgens reikte de heer Muntjewerf een jubileumspeldje uit aan de heer H. Rens, die een periode van 25 jaar als bestuurslid had afgesloten. Door de voorzitter werden namens de vereniging bloemen overhandigd aan de heer Rens, bestemd voor zijn vrouw, die wegens griep helaas niet aanwezig kon zijn.

Daarna sprak de burgemeester van de Zijpe, die de gelukwensen van de gemeente overbracht. In z'n toespraak liet hij tevens doorschemereren dat hij ooit zelf

eens had gedacht om bijen te houden. Tijdgebrek weerhield hem er echter nog van. Hij besloot zijn toespraak met het overhandigen van een enveloppe met inhoud. In zijn dankwoord haakte de voorzitter in op het feit dat, waar men spreekt van „tijdgebrek" het juiste moment is aangebroken om met een hobby te beginnen. Voorzitter hoopte dan ook binnen afzienbare tijd de burgemeester als collega-imker te kunnen begroeten.

Namens de afd. Den Helder sprak voorzitter Dirks de jubilerende „buren" toe. Bij zijn gelukwensen memoreerde hij tevens de prettige verstandhouding en samenwerking die er tussen onze afdelingen bestaat. Ook hij bood namens zijn afdeling een enveloppe met inhoud aan.

In de daarop volgende pauze werden de aanwezigen door de leden van de feestcommissie rondgeleid langs de tentoonstelling. Daarbij konden tevens de vele prijzen voor de verloting worden bewonderd. Daarop aansluitend waren de loten dan ook in zeer korte tijd aan de man (en de vrouw!) gebracht. Na de trekking van de prijzen waarbij het zeer gezellig toeging — werden door de heer Duijvetter twee zeer interessante films vertoond nl. „Dans voor het leven" en „De honingbij". Beide films werden met aandacht gevolgd en vielen bij iedereen erg in de smaak.

In z'n slotwoord dankte de voorzitter ieder voor zijn aanwezigheid, waarbij hij vooral een woord van dank richtte tot de leden van de feestcommissie, die voor het slagen van deze bijeenkomst veel werk moesten verzetten.

Al met al kan de afdeling „Zijpe en omstreken" terugzien op een zeer geslaagd jubileumfeest.

SUCCES VOOR UGCHELENSE IMKERS

Weer hebben een aantal imkers van de Bijenvereniging Ugchelen succes gehad op de jaarlijkse honingtentoonstelling in Diepenheim.

De volgende prijzen zijn er gewonnen: Dhr. Kool 100 p., 99 p., 98 p., 98 u., 98, p, 98 p., Dhr. Bosman 99 p., 98 p., Dhr. Hulshof 99 p., 99 p., 98 p., Dhr. v/d Eschert 97 p., 97 p., 96 p., Dhr. Zweers 100 p., 99 p., 98 p., 98 p. Het hoogst aantal te behalen punten was 100.

Dhr. Kool won ook nog voor de 2e keer de wisselbeker voor de allerbeste heidehoning.

Het bestuur van de bijenvereniging feliciteert zijn leden met het behaalde resultaat en hoopt dat het aantal deelnemers het volgende jaar nog zal worden uitgebreid. Zo behoudt men goede contacten onderling in de vereniging en daar buiten en dat is toch ook zeer belangrijk.

AFDELING NOORD- EN ZUID-BEVELAND

Het bijenjaar 1976 zit er dan weer op. Het was me het jaartje wel. Om u een kleine indruk te geven hoe het op N-Z-Beveland de imkers verging, behoef ik slechts te illustreren met een paar uitingen van enkele van onze leden „Honingmoe". „Ze hebben het zelf gehaald, laten ze het nu dan ook maar zelf opvreten". „Ik kan geen 'honing meer zien."

Ja waarlijk mensen het jaar 1976 zal voor ons niet de vergetelheid ingaan. Kreten van een gemiddelde van 80 à 100 pond per kast was geen zeldzaamheid. Er was niet tegen te slijngen, ons Zeeuwse land loopt dan ook over van melk en honing. Ook de prijs houden we goed in de hand in de afde-

ling zodat een ieder die wil er een goede prijs voor kan maken. Mochten er nog imkers in de afdeling honing over hebben geef dit dan even door per telefoon opdat we weten waar de honing voor de verkoop kunnen betrekken.

10 december hebben we een gecombineerde St. Nicolaas-, Kerst-, Bingo-Avond. Mooie prijzen liggen te wachten als Kip-Konijn-Fruit-Vlees, desgewenst tot de Kerst in de diepvries bewaard.

Richt uw oog op het zoete der aarde.

C. V. Beek

AFDELING **HEERDE**

Tijdens een wat feestelijke bijeenkomst van onze afdeling werd na de eindles van de cursus bijenteelt voor gevorderden aan 16 leden een diploma uitgereikt door de heer J. Duijvetter.

De geslaagden hebben het afgelopen seizoen 12 theorielessen en 4 praktijklessen in diverse bijenstallen gevolgd. De leraar die een groot aandeel in het succes had was de heer B. J. ter Mull uit Warnsveld.

De geslaagden zijn: T. Alma, J. W. ten Hove, J. Bijsterbosch, H. Hoekstra, B. J. Eshuis, J. J. H. Naberhuis, E. v. d. Heijde, R. Huiskamp, J. van Loenen, B. J. Klein, A. Roessink, W. v. d. Beek, L. Lammers, B. J. van der Spek, A. C. Romeijn en P. H. Meelker.

Begin januari hoopt onze afdeling te starten met een strovlechtskursus. Belangstellenden kunnen zich opgeven bij de heer J. van Beek, Burg. Schorerlaan 8, Heerde. Tel. 05782-2140.

Mevr. A. J. van der Spek, secr.
Burg. Schorerlaan 13, Heerde

VAN DE STICHTSE NOSEMAWERKGROEP

Op 29 oktober jl. kwam de Stichtse Nosemawerkgroep weer bijeen, waarbij ook Ir. 1. J. Pettinga aanwezig was. De resultaten van het afgelopen jaar werden besproken en aan Ir. Pettinga werd de werkwijze van de werkgroep en de opzet zoals men zich deze voor de komende jaren had gedacht, uiteengezet. In de groep Utrecht wil men in elke afdeling een of meerdere medewerkers vragen die bij de leden van hun eigen afdeling die hun volken daarvoor beschikbaar stellen, voor bemonitoring zullen zorgen. De te vragen vrijwilligers zullen dan tevens inventariseren welke bedrijfsmethode wordt gevolgd, met welke bijenwoningen er geïmkerd wordt, of men gaat reizen met de volken en waarheen enz.

Er werd besloten op deze wijze te gaan werken in nauw overleg met de proefbijenstand Ambrosiushoeve en met medewerking van Ir. Pettinga en de aangestelde onderzoeker de heer A. ten Houten. Teneinde de zaken goed aan te pakken zal getracht worden hiervoor meerdere werkgroepen in de provincies en gewesten samen te stellen. Uit de diverse werkgroepen zal dan t.z.t. een stuurgroep worden geformeerd die landelijk gaat werken in overleg met Ir. Pettinga. De volgende bijeenkomst zal plaats vinden in januari a.s.

AFDELING **DIEREN E.O.**

De afdeling Dieren e.o. organiseerde voor haar leden en belangstellenden gedurende de maanden oktober en november een tweetal lezingen. Ook ging er weer een strovlechtskursus van start o.l.v. de heer van Amersfoort uit Loenen met niet minder dan 25 deelnemers(sters).

De eerste lezing werd verzorgd door de heer Veldhuis uit Nederhemert. Hij behandelde het onderwerp „Angelloze bijen in Zuid-Amerika”, voortreffelijk. Met een aantal prachtige macro-opnamen in kleur liet hij het leven van deze onschuldige diertjes, niet groter dan een mier, aan ons voorbij glijden. De op gele capsules gelijkende broed- en honingcellen waren met kleine wasstaafjes aan elkaar verbonden, een atomium in het klein. Ook de video-opnamen opgenomen met infra-rood licht, van het leggen van een ei door een koningin, gemaakt door een glasplaat waren fantastisch. Een kwalitatief zeer hoog staande lezing.

De voorzitter dankt de heer Veldhuis voor zijn interessante lezing en biedt hem naast zijn reiskostenvergoeding nog een cadeau onder couvert aan. De heer Veldhuis zal het hem aangeboden cadeau ter beschikking stellen van de vereniging „Vrienden van Ambrosiushoeve”. De voorzitter houdt, na de heer Veldhuis bedankt te hebben voor deze nobele geste, een pleidooi voor de Ambrosiushoeve, het enige instituut dat in Nederland op particuliere basis nog onderzoeken instelt naar het leven der bijen. Hij roept de aanwezigen op om lid te worden van de vereniging, die de Ambrosiushoeve steunt en propageert.

De tweede lezing werd gehouden door de heer Chr. Maillie uit Zutphen, die op de hem geheel eigen wijze het onderwerp „Bijenwas” behandelde. Hij zwierf met veel droge humor door dit interessante onderwerp heen, belichtte vele facetten, maar moest gezien de veelheid toch veel over slaan voor een volgende lezing. Het onderwerp „Bijen” welk facet men ook belicht, het is altijd weer interessant en leerzaam.

De voorzitter de heer Brouwer bedankte ook hem met een boekenbon voor deze amuseante lezing. Jammer was het dat vele leden verstek lieten gaan. Zij hebben weer veel interessante zaken gemist. Of het bestuur überhaupt nog moet doorgaan met deze lezingen of andere aktiviteiten, die blijkbaar niet de belangstelling hebben van de leden, zal als onderwerp van gesprek dienen op de jaarvergadering.

A. J. de Reus, secr.

IN MEMORIAM

Op 21 oktober 1976 overleed ons oudste lid, drager van het insigne der vereniging

Lambertus van der Meulen

te Nijeholtpa in de ouderdom van 83 jaar. Hij was een kundig en toegewijd imker en we missen hem als collega.

afd. Wolvega

Op 29 september ontvingen we het droeve bericht, dat op die dag is overleden, onze voorzitter de heer W. Buitendijk.

We hebben in hem een goed leider verloren, die de afdeling wist te aktiveren en tot bloei te brengen.

We wensen hem rust en vrede toe.

Bestuur en leden afd. Dordrecht

Op 12 oktober 1976 overleed op 85-jarige leeftijd onze mede imker de heer

Gerhardus Willem Bos.

Hij was vele jaren een trouw en toegewijd lid, een kundig imker die steeds bereid was een ander met raad en daad behulpzaam te zijn.

Bestuur en leden van de afd. Ede

INHOUD 1976

Bedrijfsmethoden	
Er bij zijn is alles	21
Imkerkalender M. Thun	38
Adequate verzorging v. h. Bijenvolk	67, 101
Het voorraam met droge suiker	77
Veel honing van de heide	127
Bestuiving	
Verhoging bestuivingsgelden	51
Boekbespreking	
Bijen houden. Th. Vriends	44
Het Heidetuinboek. H. v. d. Laar	59
Verständigung im Bienenstaat. M. Lindauer	93
De wonderbaarlijke Bijenstaat. N. Gonnert (inlegvel)	176
Bijenteelt in andere landen	
Bijenteelt in Suriname	7, 33, 55
Een Noors Avontuur	146
Bijenweide	
Bijen en Bloemen	19, 100
Wilgenroosjes aanplanten	44
Overbevolking van drachtvelden	130
Tegeltuintjes in de stad	172
Giftigheid van de zilverlinde	172
Oogst en dracht	191
Bijenwoningen en gereedschappen	
Tekening spaarkast	24
Voerbak versus voeremmer	40
Normalisatie enkelwandige kast	75, 114
Bijen in de E.E.G.	
De E.E.G. op de bres	25
Honinghandel, markten en keuringen	
Bijenmarkt Kennemerland	134
Bijenmarkt Steenwijk	15
Bijenmarkt Eerbeek	150, 182
Bijenmarkt Epe	166
Bijenmarkt Ugchelen	180
Demonstratie afd. Leiden e.o.	181
Stichtse Imkersdag en keuring	182
Personalia	
In memoriam oud-H.B.-lid J. H. Schwieters	24
In memoriam oud-H.B.-lid Tj. Stienstra	106
Het vertrek van de heer G. v. d. Weert	171
Produkten der bijen	
Willem wauwelt over was	139
Over oude raten	148
Wasperikelen	177
Veredeling en koninginneteelt	
Verslag Schiermonnikoog	57
Reglement Schiermonnikoog	71
Koninginneteelt in België	199
Vereniging	
Adressen Hoofdbestuur enz.	3
Vrienden van Ambrosiushoeve	13, 42, 126, 159, 175
Agenda A V	25
Notulen H.B.-vergadering	26, 71, 126, 141, 174
Financieel beleid	29
Jaarstukken	30
Wat heb ik aan het Bijenhuis?	51
Opleiding vlechtmeesters	52
Notulen algemene vergadering	88, 107
De collectieve bijenverzekering	59
Imkersdag Epe	99, 123, 155
Nationale Honingtentoonstelling	105, 125, 159
Verkiezing nieuwe voorzitter	187
Vaste rubrieken	
Raamwerk 9, 37, 53, 73, 91, 110, 129, 143, 161, 173, 194	
laagkieps	43, 60, 93, 112, 144, 162, 203
Ziekten en Vijanden	
Nosema	24, 191, 192

Gezondheidsverklaring, wanneer?

58

Diversen

Verslag Apimondia Congres	4, 27, 83
Uit West-Friesland	11
Klimaatbespiegelingen	60, 116, 164
Ergonomie in het bijenvolk	131
Hoedjes- en Petjesimkers	145, 178
Wet, Recht en Bijen	157
Geschutte Immen	176
Van imkers en bijen	179
Oorlog op de Veluwe	195
Heidebrand	198
Van larve tot imago	201

Wij kunnen u alles leveren voor de MODERNE **BIJENTEELT** voor zo laag mogelijke prijzen uit ruime voorraad.

Vraagt onze jubileum Prijscurant 1976 met vele foto's en afbeeldingen.

Op uw aanvraag zenden wij u die gratis toe.

Tevens komen wij weer op de te houden bijenmarkten.

Prettige Feestdagen en een Gelukkig Nieuwjaar.

BIJENSTAND FA. 1f. T. VAN DAM & ZN.
Jubbega (Fr.) Tel. 05165 - 13 82

SPEURBIJTJES

Tarief- tot 20 woorden f 6,50, elk woord meer 35 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op giro-nummer 823276 van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Bij 11 keer plaatsen 10% korting. Inzendtermijn voor de 10e van de maand voorafgaande aan de maand van plaatsing. De redactie aanvaardt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud.

WIJ KOPEN: Inlandse Bijenhoning, Ruwe - Zuivere Bijenwas, **Propolis, Honing- en Waszemerij ARKADIA Lochem.** Telefoon 05730-1827/2219.

TE KOOP GEVRAAGD: Ruwe en zuivere Bijenwas. Honing en Waszemerij „DE **BIJENKORF**“, Eemnes. Telefoon 02153-86704.

FE KOOP: **Prima sterke bijenvolken in kasten, korven en op ramen. Bijenstand „DE BIJENKORF**“, Meentweg 103, Eemnes. Te lefoon 02153 - 86704.

VOOR ALLE **IMKERSARTIKELN** naar Bijenstand „DE **BIJENKORF**“, Eemnes. Telefoon 02153 - 86704. Prijscurant op aanvraag. **Tevens hebben wij nog wat honing voor de wederverkoop.**

TE KOOP GEVRAAGD: **Bijenvolken zowel korven en kasten en verdere imkersbenodigdheden.** Alles tegen contante betaling en aan huis afgehaald. **Bijenstand „DE BIJENKORF” sinds 1897, Meentweg 103, Eemnes, (Utrecht).** Telefoon 02153 - 86704.

TE KOOP: **Nieuwe Drieraamshoningslinger**, tevens gebruikt 3-raams slinger. H. de Vries, Huize St. Gertruides, Workum, tel. 05151 - 1252 b.g.g. 05151 - 1664.

IMKER, tevens muntverzamelaar, vraagt te koop: Munten van Nederland en Buitenland. Burg. Schorerlaan 13. Heerde, tel. 05782-1490.

KIJK OVER DE GRENS! Een jaarabonnement op het **Maandblad** van de Vleearnsé Imkersbond (12 nummers á 40 blz.) kost slechts 20,- HFI Giro 109 1055 t.n.v. **AMRO-BANK TILBURG**, met de vermelding: voor rek. 45.53.33.831 **A. Delvaux**. Ook de Vlaamse Imkersagenda '77 is verkrijgbaar. Franko 3,50 HF.